

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Trvale udržitelný cestovní ruch v NP Šumava

Štěpánková Markéta

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Markéta Štěpánková

Podnikání a administrativa

Název práce

Trvale udržitelný cestovní ruch v NP Šumava

Název anglicky

Sustainable Tourism in the Šumava National Park

Cíle práce

Cílem práce je komparovat trvale udržitelný cestovní ruch ve vybraných obcích v NP Šumava.

Metodika

V práci budou využity metody analýzy a syntézy. Na základě studia odborné literatury bude vybrán (případně upraven) vhodný model udržitelnosti cestovního ruchu. Data pro naplnění stanoveného modelu budou získána z primárních i sekundárních zdrojů. Výsledky práce budou následně komparovány v rámci jednotlivých obcí i s výsledky obdobných studií.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

trvale udržitelný cestovní ruch; národní park; Šumava

Doporučené zdroje informací

KESNER, Ladislav. Marketing a management muzeí a památek. Praha: Grada, 2005. Expert (Grada). 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

KIRBY, Seth. Tourism for the future we want. Sustainable tourism. 3rd edition. Blue & Green Tomorrow, 2014, s. 85.

PÁSKOVÁ, Martina. Enviromentalistika cestovního ruchu. Czech Journal of Tourism, 2012, roč. 1, č. 2.

PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost cestovního ruchu. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1.

VITURKA, Milan. Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

Ing. Michaela Havlíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 3. 5. 2018

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 17. 11. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Trvale udržitelný cestovní ruch v NP Šumava" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.11.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce Ing. Michaele Havlíkové, Ph.D. za trpělivost, cenné rady a postřehy, které vedly ke zdokonalení celé práce.

Trvale udržitelný cestovní ruch v NP Šumava

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je zhodnocení vlivu cestovního ruchu v NP Šumava na lokální obce. Práce je rozčleněna do dvou na sebe navazujících segmentů. V teoretické části je na základě odborné literatury charakterizován trvale udržitelný cestovní ruch a jeho působení na rozvoj území. Tento úsek se zabývá i hlavními indikátory trvale udržitelného cestovního ruchu a jsou zde představeny výsledky dvou sociologických průzkumů. Druhá část práce obsahuje údaje o NP Šumava a jeho základní statistická data. Podrobně jsou tu charakterizovány jednotlivé obce ležící na jeho území a pomocí zvolených ukazatelů provedena jejich komparace. V závěrečné části je zhodnocen meziroční vývoj cestovního ruchu z nově získaných dat a již proběhlých studií a také celkové výsledky práce.

Klíčová slova: trvale udržitelný cestovní ruch; Šumava; národní park; obce v národním parku; udržitelný rozvoj

Sustainable Tourism in the Šumava National Park

Abstract

The Master's thesis is focused on the evaluation of the impact of tourism on municipalities located in the Šumava National Park. The study is divided into two parts. The theoretical part presents knowledge from relevant literature and describes sustainable tourism and its impact on the territorial development. This section also deals with the main indicators of sustainable tourism and introduces the results from two crucial sociological surveys. The second part of this thesis outlines information about the Šumava National Park and its fundamental statistical data. This part also identifies each of the municipalities located in the park and compares one to another via selected indicators. The final chapter describes the year-on-year development of the tourism through evaluation of new and old data and addresses the overall thesis results.

Keywords: sustainable tourism; Šumava; national park; municipalities of the national park; sustainable development

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Cíl práce a metodika	2
2.1 Cíl práce	2
2.2 Metodika	2
3 Teoretická východiska	4
3.1 Vymezení cestovního ruchu	4
3.1.1 Udržitelný cestovní ruch.....	4
3.2 Cestovní ruch a udržitelný rozvoj území	6
3.2.1 Indikátory trvale udržitelného cestovního ruchu	6
3.2.2 Destinace cestovního ruchu	9
3.2.3 Principy a strategie udržitelného rozvoje území.....	10
3.3 Cestovní ruch ve veřejné správě	12
3.4 Obce ve veřejné správě	14
3.4.1 Význam cestovního ruchu v obcích.....	15
3.5 Negativní vlivy cestovního ruchu na území.....	16
3.5.1 Emise	17
3.5.2 Eroze	18
3.5.3 Poškozování přírodních hodnot a biodiverzity	19
3.5.4 Zavlečení nepůvodních druhů.....	19
3.6 Pozitivní dopady cestovního ruchu	20
3.7 Dotazníkové šetření.....	21
3.7.1 Obdobné průzkumy	21
4 Vlastní práce	26
4.1 Národní park Šumava.....	26
4.1.1 Statistická data	27
4.1.2 Biodiverzita.....	30
4.1.2.1 Flóra	31
4.1.2.2 Fauna.....	31
4.2 Obce v NP Šumava	32
4.2.1 Horská Kvilda	36
4.2.2 Kvilda	36
4.2.3 Modrava	37
4.2.4 Nová Pec	38
4.2.5 Prášíly	39
4.2.6 Rejštejn	39
4.2.7 Srní.....	40

4.2.8	Stožec.....	41
4.2.9	Strážný	42
4.3	Komparace obcí	42
5	Výsledky a diskuse	49
5.1	Dotazníkové šetření.....	49
5.1.1	Komparace s výsledky obdobných studií	63
6	Závěr	64
7	Seznam použitých zdrojů	66
8	Seznam tabulek a grafů	70
9	Přílohy	72

1 Úvod

Cestovní ruch lze v současné době považovat v rámci národního hospodářství za jedno z nejrychleji se rozvíjejících odvětví. V oblastech, které jsou atraktivní pro jeho realizaci, zpravidla dochází k nárůstu podnikatelských příležitostí místního obyvatelstva, tvorbě nových pracovních míst či zvýšení životní úrovně. Jedná se zejména o prostor, kde se nacházejí pozoruhodné přírodní atraktivity, či místa, která jsou ideální pro volnočasovou rekreaci. Na druhou stranu však náhlý příliv účastníků cestovního ruchu vyvolává vyšší zátěž krajiny, postupně se projevují i různé negativní dopady způsobené právě vysokou návštěvností.

Pro jakoukoliv správu, která má na starost fungování těchto oblastí, by mělo být primárním cílem hledat kompromis mezi těmito procesy, zejména pak vyřešit konflikt mezi ochranou přírody a volnočasovými aktivitami účastníků cestovního ruchu. Nejedná se zrovna o snadný úkol, neboť právě díky této návštěvnosti jsou získávány finanční zdroje, které lze dále využít k opatřením na rekultivaci přírody a krajiny, avšak jsou to právě návštěvníci, kteří často zapříčiňují potřebu dalších výdajů. Neustále roste snaha aplikovat udržitelný cestovní ruch, což je takový cestovní ruch, který uspokojuje potřeby současných účastníků a zároveň dbá na zachování biodiverzity a přírodních zdrojů i pro generace budoucí, také je usilováno o intenzivnější enviromentální vzdělávání.

Národní park Šumava patří v rámci České republiky k velmi atraktivnímu výletnímu cíli, dokonce k jednomu z těch nejvíce navštěvovaných. Na své si přijdou jak jednotlivci, tak rodiny s malými dětmi či milovníci sportovních aktivit – pěší túry, cykloturistika i mnoho dalšího. V parku je nespočet naučných stezek a informačních tabulí, velká část z nich i v cizím jazyce, jelikož ho ročně navštíví řada turistů, a to je nejen z České republiky, ale i z okolních států, které jsou například v případě Německa nebo Rakouska vzhledem k poloze parku, doslova na dojezd. Roste i počet nových ubytovacích zařízení v okolí parku, ty stávající se snaží získat nové kapacity díky četným rekonstrukcím, značné množství z nich nově cílí na skupiny s dětmi. Pro své okolí představuje park stěžejní ekonomický „motor“, dobré hospodaření zajišťuje rozvoj celé oblasti, kdežto následky špatné správy by mohly mít značné negativní dopady, a právě proto by mělo být směřování k udržitelnému cestovnímu ruchu prioritou.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, zdali cestovní ruch v NP Šumava přispívá k udržitelnému rozvoji lokálních obcí, které leží na jeho území. Dílčím cílem práce je pak provést komparaci těchto obcí dle zvolených indikátorů a pomocí sociologického výzkumu zhodnotit meziroční vývoj cestovního ruchu v NP Šumava.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozčleněna na dva na sebe navazující oddíly, které poskytují ucelený přehled zkoumaného tématu. Na základě studia odborné literatury a zdrojů je zpracována teoretická část, ve které jsou vymezeny základní pojmy týkající se cestovního ruchu včetně jeho vlivu na udržitelný rozvoj území. Pro naplnění jednoho z cílů práce jsou dle podkladů Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR) stanoveny klíčové indikátory potřebné pro komparaci obcí. V této části jsou také zahrnuty zpracované výsledky ze dvou obdobných výzkumů, jakožto výchozí sekundární data pro srovnání meziročního vývoje turismu v NP Šumava s primárně získanými daty z vlastního dotazníkového šetření.

Praktická část na začátku konkrétněji popisuje NP Šumava jako turistickou destinaci, jsou zde také uvedeny jeho základní statistické údaje a biodiverzita. Zbytek je věnován zejména obcím, které leží přímo na jeho území a jsou tudíž předmětem hlavního cíle práce. K jeho naplnění jsou využity metody analýzy a syntézy při práci se sekundárními daty. Následně je každá z obcí detailněji představena a u každé jsou zároveň uvedeny významné statistické charakteristiky pro srovnání. Samotná komparace vychází ze sedmi zvolených klíčových indikátorů, prvním z nich je průměrná míra nezaměstnanosti, která by optimálně měla být co nejnižší a neovlivněná sezónními výkyvy typickými pro odvětví turismu. Dalším je počet ubytovacích zařízení v obci, neboť právě ten je zásadní pro rozvoj místního cestovního ruchu, mimo jiné z něj pramení příjmy do obecního rozpočtu a souvisí s ním i průměrný počet přenocování, který by měl být co nejvyšší. Hustota obyvatel je určující indikátor pro budování kvalitní infrastruktury a rozmístění turistické vybavenosti obce. Zkoumán je i populační růst, saldo migrace a průměrný věk, jelikož tato skupina indikátorů má vypovídací schopnost o tom, zdali je obec atraktivní pro nové obyvatele, kteří se v ní usazují a zakládají rodiny, nebo jestli v ní dochází k jejich odlivu, jež způsobuje stárnutí

místní populace. Každá obec dosahuje v daném ukazateli určitého skóre a ta, která si vede ze všech nejlépe čili zaujímá první pozici, získává skóre s hodnotou 1, nejhorší z nich pak skóre s hodnotou 9 (dle jejich celkového počtu). Následným součtem dílčích hodnot bylo zjištěno celkové skóre u všech zkoumaných obcí a bylo možné sestavit jejich výsledné pořadí. U některých indikátorů bylo nutné provést doplňující přepočty dat, aby se mohly hodnoty porovnat, vše je ve finále zpracováno díky programu MS Excel do přehledných tabulek.

Závěr práce je zaměřen na sociologický výzkum, v tomto případě na vlastní dotazníkové šetření neboli sběr primárních dat. Reprezentativnímu vzorku respondentů nacházejících se přímo v NP Šumava byl předložen dotazník s celkem dvaceti otázkami, které vycházely z výše zmíněných již zpracovaných výsledků obdobných výzkumů. Po získání potřebných dat bylo možné provést meziroční zhodnocení vývoje cestovního ruchu v destinaci, taktéž tato sekce obsahuje ucelené shrnutí celé práce.

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení cestovního ruchu

Cestovní ruch jako pojem bývá vymezen několika ne však zcela vyčerpávajícími způsoby. Každý autor ve své definici zdůrazňuje odlišné aspekty tohoto jevu především s ohledem na vědní disciplínu, dle které je zkoumán:

Dle Ogilvie (1933) je cestovní ruch určitý ekonomický jev úzce spjatý se spotřebou hmotných a nehmotných statků, které jsou hrazeny z prostředků získaných v místě trvalého bydliště účastníků. Jinými slovy toto ekonomicky orientované vymezení chápe cestovní ruch jako součást spotřeby obyvatelstva, která je doprovázena i pohybem kupních fondů směrem do oblastí vyznačujících se právě cestovním ruchem, či jako průmysl, který zabezpečuje veškeré služby spjaté s cestováním a turistikou.

Cestovní ruch je možné také popsat jako určitou činnost osob cestujících do míst mimo své trvalé bydliště. Hlavním cílem je trávení volného času či obchod, a to na dobu kratší než 1 rok. Určitá část účastníků využívá k rekreaci tak zvaný druhý domov, za který je zpravidla považováno rekreační zařízení jako chata nebo chalupa, jež není trvalým bydlištěm, avšak je k rekreaci užíváno opakovaně. (Český statistický úřad, 2004)

3.1.1 Udržitelný cestovní ruch

Udržitelný cestovní ruch lze konkretizovat pomocí následující definice:

„Cestovní ruch, který plně zohledňuje své současné a budoucí hospodářské, sociální a environmentální dopady s ohledem na potřeby návštěvníků, průmyslu, životního prostředí a hostitelských komunit.“ (WTO, 2018, 1 s.)

Udržitelný cestovní ruch by měl zejména optimálně využívat přírodní zdroje jako klíčových prvek rozvoje turismu, přispět k zachování základních ekologických procesů a napomáhat uchování přírodního dědictví a biodiverzity. Měl by respektovat socio-kulturní autenticitu hostitelských komunit, jejich kulturu a typické tradice, také přispívat k mezikulturnímu porozumění. Zúčastněným stranám by měl přinášet dlouhodobě fungující ekonomické operace a výhody, které jsou spravedlivě rozděleny, zejména pak pracovní příležitosti či zvýšení životní úrovně v destinaci. Pro tyto procesy je nutné zajistit dobrou informovanost všech zapojených stran a jejich vzájemnou kooperaci. Jedná se o nepřetržitý postup, který vyžaduje konstantní monitorování dopadů, a pokud je to nutné,

tak zavedení nezbytných preventivních (případně posléze nápravných) opatření. Dosažení udržitelného cestovního ruchu vede i k vysoké úrovni spokojenosti turistů a zvýšení jejich povědomí o podpoře udržitelnosti. (Kirby, 2014)

Dle Světové organizace cestovního ruchu (2013) je vytyčeno 12 hlavních cílů udržitelného cestovního ruchu:

1. *Ekonomická zodpovědnost*: Zajištění konkurenceschopnosti a životaschopnosti turistických destinací a podniků tak, aby byli schopni dosahovat prosperity i v dlouhodobém horizontu a zároveň přinášet svému okolí užitek.
2. *Místní prosperita*: Plynoucí z maximalizace přínosů cestovního ruchu v destinaci včetně zahrnutého podílu výdajů tamních návštěvníků.
3. *Kvalita zaměstnanosti*: Posílení a udržení počtu i kvality pracovních míst, které vznikly jako důsledek turismu v oblasti s ohledem na výši mzdy či pracovní podmínky.
4. *Sociální kapitál*: Tok a distribuce všech sociálních i ekonomických výhod z turismu směrem k přijímací komunitě a zlepšování jejich příležitostí.
5. *Naplnění očekávání návštěvníků*: Zajištění bezpečnosti účastníků cestovního ruchu v lokalitě, kvalitní uspokojování jejich potřeb.
6. *Lokální kontrola*: Zapojení místních komunit do plánování a rozhodování o řízení budoucího rozvoje destinace, spolupráce zúčastněných stran.
7. *Kvalita života komunit*: Udržení a posílení kvality života místních obyvatel, zachování jejich sociálních struktur a přístupu ke zdrojům a vybavení. Předcházení jakékoliv formě sociální degradace nebo vykořisťování.
8. *Kulturní bohatství*: Respektování a uchování historického bohatství, autentických zvyků a tradic spojených s místním obyvatelstvem.
9. *Fyzická integrita*: Zlepšování a udržení kvality krajiny (městských i venkovských), ochrana před změnou krajinného rázu.
10. *Biodiverzita*: Podpora ochrany přírody a krajiny, biotopů a volně žijících živočichů doprovázená snahou o minimalizaci jejich poškození.
11. *Nakládání se zdroji*: Co nejmenší spotřeba vzácných a neobnovitelných zdrojů při provozu a rozvoji turistických zařízení a služeb.
12. *Čistota životního prostředí*: Ochrana všech složek životního prostředí před možným znečištěním, jehož producenti jsou samotní účastníci cestovního ruchu.

3.2 Cestovní ruch a udržitelný rozvoj území

3.2.1 Indikátory trvale udržitelného cestovního ruchu

Aby bylo možné sledovat proces udržitelného rozvoje a zlepšovat průběh jeho plánování, je nezbytné mít k dispozici ukazatele, které ho pomáhají hodnotit a koordinovat. Konkrétní indikátory by měly nejen obsáhnout veškeré podstatné aspekty destinace (ekologické, ekonomické i sociální), ale měly by zejména umožnit získání srovnatelných hodnot za všechny zkoumané oblasti. Indikátory udržitelného turismu lze tedy využít k měření existence nebo závažnosti současných problémů, k identifikaci potenciálních hrozeb a rizik včetně potřebných opatření k jejich řešení. Mezi měřitelné jevy patří: změny ve struktuře cestovního ruchu vlivem vnitřních faktorů; změny vnějších faktorů, které turismus přímo ovlivňují a dopady cestovního ruchu. Jako indikátory udržitelnosti je tedy možné využít jak kvantitativní, tak kvalitativní ukazatele, jež jsou získány například z dostupných datových souborů nebo informačních zdrojů. (UNWTO, 2004)

Dále navazuje Novák a spol. (2010), který vysvětluje, že za indikátor lze považovat jednoduchou kvantitativní hodnotu měřenou v čase, která je vyjádřena číslem, a proto je možné ji průběžně sledovat, porovnávat s ostatními v různých obdobích nebo s její pomocí hodnotit trendy. Stěžejním kritériem pro výběr vhodného indikátoru je pak užitečnost pro jejich uživatele. Ta vyjadřuje pomyslnou přidanou hodnotu nebo informaci, která je svým způsobem významná.

Jak uvádí MMR ČR (2007), jedná se zejména o uspokojování potřeb současných účastníků cestovního ruchu, ale zároveň i cílových destinací s ohledem na efektivní zhodnocení příležitostí do budoucna. Existují tři základní pilíře – ekonomický, sociální a enviromentální, které se vzájemně ovlivňují, ale žádný z nich nelze v dlouhodobém horizontu upřednostňovat. Pro hodnocení udržitelného rozvoje jak na regionální, státní, tak i obecní úrovni lze využít hned několik indikátorů, mezi ty nejzákladnější patří:

- míra nezaměstnanosti
- počet návštěvníků v destinaci
- růst populace
- počet ubytovacích zařízení
- saldo migrace
- hustota obyvatel
- HDP na osobu
- podíl spotřeby obnovitelných zdrojů

Další soubor indikátorů, dle kterých lze posuzovat udržitelných cestovních ruch, byl představen UNWTO v roce 2004. Nejprve je uvedeno, že je možné je vyjádřit třemi způsoby – jako surová data (počet turistů za rok), poměr (poměr turistů k místnímu obyvatelstvu) či jako procento (% změna turistických příjezdů a výdajů k určitému období). Pro národní parky je konkrétně vymezeno několik rovin, které lze zkoumat:

Tabulka č.1: Indikátory specifické pro národní park

<p style="text-align: center;">Počty návštěvníků</p>	<ul style="list-style-type: none"> • celkový počet návštěvníků parku a jeho klíčových míst • délka pobytu • intenzita (osoby na km²) • příjmy od návštěvníků • počet průvodců oprávněných užívat park • % návštěvníků, kteří využijí jejich služeb
<p style="text-align: center;">Integrita klíčových ekosystémů</p>	<ul style="list-style-type: none"> • počet lokalit / ekosystémů považovaných za poškozené či ohrožené • ukazatele týkající se prosperity rostlin a živočichů • % parku vymezené pro návštěvníky • % zvláště chráněných oblastí (podléhajících různým úrovním kontroly)
<p style="text-align: center;">Poškození způsobené turistickými aktivitami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • % chráněného území ve stavu degradace (+ klasifikovaná příčina) • % stezek a tras v poškozeném stavu • roční náklady na obnovu poškozených systémů • % plochy parku postižené nepovolenými činnostmi (lov, řezání stromů, sešlap) • počet zjištěných incidentů týkajících se pytláctví
<p style="text-align: center;">Úroveň kontroly návštěvníků</p>	<ul style="list-style-type: none"> • počet hlášených případů střetu mezi lidmi a zvířaty včetně těch se zraněním či rizikem zranění • počet zločinů proti turistům • % návštěvníků, kteří nezaplatí vstup (pokud

	je účtován vstupní poplatek) • počet strážců nebo kontrolních pracovníků na jednoho turistu
Marketing	• výdaje na marketing v dané oblasti
Management / Správa parku	• počet zaměstnanců parku (manažeri, údržba atd.) • počet personálu na návštěvníka • náklady na ochranu • počet setkání se zúčastněnými stranami (místní komunity) • poměr výnosů a nákladů na provoz parku

V neposlední řadě nelze opominout ani indikátory, které se běžně aplikují na výzkum cestovního ruchu v rámci měst a obcí. Většinu dat, která souvisí s těmito indikátory je možné získat z dotazníkového šetření, jeden indikátor se pak může skládat i z více ukazatelů. Příkladem lze uvést (Novák a spol., 2010):

- obecná spokojenost turistů v destinaci
- spokojenost s životním prostředím a zelení
- výdaje na sport, kulturu a volnočasové aktivity
- dostupnost parkování
- spokojenost s kvalitou nabízených služeb a obchodů

Pro doplnění všech výše zmíněných indikátorů je možné pro zvolenou lokalitu vytvořit i tak zvanou SWOT analýzu, která pomáhá zjistit její aktuální postavení na trhu cestovního ruchu. Za pomoci identifikace a vyhodnocení silných a slabých stránek místa lze určit soubor konkrétních informací o přednostech i nedostatcích této destinace. Mezi primárně zkoumané složky patří zejména: přírodní potenciál, geomorfologický potenciál, kulturně-historický potenciál, klima, biologický a hydrologický potenciál, a tak zvané events (akce, události – sportovní, kulturní či společenské). Po kompletaci první části, následuje analýza sekundární nabídky cestovního ruchu jakožto: ubytovacích zařízení v jednotlivých kategoriích a třídách, gastronomických zařízení, turistické infrastruktury (doprovodné služby turismu, sportoviště, kulturní zařízení, záchranná služba, lékařská péče a mnoho dalších), hlavních organizátorů a poskytovatelů produktových balíčků (agentury,

kanceláře, touroperátoři, zprostředkovatelé), informačních zařízení, dopravy či obchodních sítí. (Novák a spol., 2010)

3.2.2 Destinace cestovního ruchu

V užším slova smyslu je za destinaci cestovního ruchu považována cílová oblast v určitém regionu, pro kterou je typická značná nabídka turistických atraktivit a zároveň je zajištěna rozsáhlá infrastruktura cestovního ruchu. V širším smyslu ji lze chápat jako zemi, region, lidské sídlo či jinou oblast, kde se koncentruje nejen velké množství turistických zajímavostí, ale také rozvinutá nabídka služeb či infrastruktura cestovního ruchu, které lze považovat za přímé stimulanty této koncentrace. Pro mezinárodní turisty je destinací buď celý navštívený stát nebo případně jeho konkrétní region či město. Na některé oblasti je aplikováno rozdělení území na turisticky, historicky nebo administrativně kompaktní (turistický region, turistický marketingový region) destinaci. Veškeré tyto složky se však společně podílejí na tvorbě a propagaci společného turistického produktu, případně i na zpracování statistik cestovního ruchu. (Zelenka, 2002)

V souvislosti s turistickou destinací se též rozlišují i její základní typy. Jako hlavní kritérium se využívá souhrn atraktivit s největším potenciálem přísunu návštěvníků. Mezi ty základní patří: přírodní typ, lázeňský typ, venkovský typ, městský typ, příbřežní typ, romantizující typ (hrady, zámky), horský typ, poutní typ, rekreační typ, příhraniční typ a atrakční typ (lidmi vytvořené zajímavosti). Pokud intenzita rozvoje cestovního ruchu v destinaci dosahuje takového stupně využívání místních zdrojů, že to utlumuje rozvoj dalších aktivit (ekonomických, společenských), jedná se pak o tak zvanou parazitickou destinaci. (Bábík a spol., 2008)

Dle United Nations (2002) probíhá efektivní turismus v těchto cílových oblastech (destinacích cestovního ruchu), pokud přitahují návštěvníky z různých míst, nejen z dané lokality. Mezi turisty lze zařadit jak návštěvníky, kteří přijíždí na výlet za památkami či relaxovat, tak i obchodní cestující, jejichž primárním cílem cesty jsou různé veletrhy nebo obchodní setkání. Každý typ návštěvníka se pak liší svými požadavky.

Dalším pojmem úzce spjatým s destinací cestovního ruchu je destinační identita. Konkrétním druhem je pak kolektivní identita, která vyjadřuje identifikaci skupiny rezidentů žijících v určité turistické destinaci s její tradicí, kulturou, historií, filozofií či cíli. Mezi klíčové faktory této úrovně pak spadá míra zapojení rezidentů do procesu rozvoje turismu v destinaci, míra shodnosti kulturní identity rezidentů, vzájemný vztah

turistů a rezidentů a v neposlední řadě míra autenticity lokality. Do destinační identity je možné zařadit i propojení historie oblasti s novodobými symboly, které jsou pro místo typické. (Bábík a spol., 2008)

3.2.3 Principy a strategie udržitelného rozvoje území

Jedná se o soubor principů, které by měly být dodržovány a aplikovány současně s udržitelným cestovním ruchem v území tak, aby docházelo k postupnému a udržitelnému rozvoji dané lokality (MMR ČR, 2007):

- *princip generační odpovědnosti* – důležitost zachování a předání přírodních, kulturních a civilizačních hodnot
- *princip sociální solidarity* – zabezpečení občanů, kteří se dostali do obtížné situace
- *princip sociální soudržnosti* – postupné snižování sociálně vyloučených jednotlivců a skupin
- *princip rovných příležitostí* – stejné podmínky pro všechny
- *princip přiměřenosti nákladů* – vynaložené náklady vždy vyvolávají optimální účinek
- *princip předběžné opatrnosti* – nutná opatrnost i v případech, kdy není jasné, že k nežádoucímu jevu dojde
- *princip prevence* – vždy je finančně adekvátnější přecházení než náprava
- *princip subsidiarity* – veškeré problémy se řeší na co nejnižší úrovni
- *princip kultivace veřejného prostoru* – zpřístupnění všech aktivit širší veřejnosti
- *princip partnerství* – spolupráce (nikoliv rivalita) mezi environmentálními, ekonomickými a sociálními subjekty
- *princip otevřenosti a transparency* – rozhodovací procesy vždy transparentní a kontrolované veřejností
- *princip exaktnosti* – definování všech vědecky měřitelných, podložených, a kontrolovatelných úkolů a postupů k naplňování opatření krátkodobého, střednědobého nebo dlouhodobého charakteru
- *princip uváženého přijímání ekologických závazků* – před přijetím ekologického závazku vždy nutné posoudit jeho dopad
- *princip ekosystémového přístupu* – komplexní přístup k životnímu prostředí

- *princip „znečišťovatel a spotřebitel platí“* – každý, kdo svým počínáním nepříznivě ovlivňuje životní prostředí, odpovídá za způsobené škody
- *princip minimalizace znečištění* – snaha o snížení znečištění či rizika přímo u zdroje
- *princip substituce* – nahrazení neefektivních výrobků či činností
- *princip minimalizace materiálových a energetických vstupů*
- *princip preferování obnovitelných zdrojů před neobnovitelnými*
- *princip nepřekračování environmentálních limitů ekonomického rozvoje*
- *princip prevence vzniku odpadů a jejich recyklace*
- *princip postupného preferování intenzivního rozvoje společnosti*
- *princip udržení života na venkově*
- *princip obnovy a údržby kulturní krajiny*
- *princip komplexního řešení zabezpečení souladu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území* – využití nástrojů územního plánování

Hlavním cílem územního plánování je tedy tvorba podmínek pro výstavbu a udržitelný rozvoj území, který spočívá ve vyváženém vztahu předpokladů přispívajících k příznivému stavu životního prostředí, hospodářského rozvoje a také soudržnosti daného společenství místních obyvatel. (Maier, 2012)

Co se týče strategií, je při jejich tvorbě třeba klást důraz na stimulaci specifických znaků, které jsou posléze schopny určovat i budoucí vývoj lokality. V optimálním případě jsou v daném území veškeré dostupné zdroje využívány efektivně a zároveň je množství vyprodukovaného odpadu co možná nejvíce minimalizováno. Celkové znečišťování oblasti je omezeno do takové míry, že se s ním přírodní systémy dokáží řádně vypořádat. Biodiverzita neboli rozmanitost přírody je považována za hodnotu, kterou je nutné ocenit a důsledně chránit. Pokud je to možné, jsou lokální potřeby uspokojovány primárně z lokálních zdrojů. Pitná voda a zdroje obživy jsou dostupné v potřebném množství i kvalitě nejen turistům, ale i místním obyvatelům, to samé platí o odpovídajícím bydlení. Ekonomika je různorodá, protože není zcela závislá na malém počtu provozovatelů, v lokalitě jsou rovné pracovní příležitosti. Zdravý způsob života je podporován, důraz je kladen zejména na vytváření příjemného, zdravého a bezpečného životního prostředí, dochází k rozvoji lidských sídel i krajiny. Služby, zboží či účelová zařízení jsou dostupná i bez zásahu do životního prostředí, neexistují žádná omezení (například dostupnost pouze pro osoby, které vlastní osobní automobil). Různé místní akce a aktivity jsou v souladu

s globálními souvislostmi, je podporováno aktivní využívání volného času, kulturní rozmanitosti a zvláštnosti jsou ceněny a považovány za žádané a unikátní. (MMR ČR, 2007)

3.3 Cestovní ruch ve veřejné správě

Veřejná správa v České republice funguje jako ucelený systém, který je složený ze dvou základních složek neboli subsystémů. Prvním z nich je státní správa vycházející z povahy státu jako veřejné moci, která však není nadřazená samosprávě. Veškeré její činnosti zaštiťují státní orgány, v jejich čele pak stojí vláda České republiky (odpovědná Poslanecké sněmovně), která plní funkci hlavního koordinátora ústředních správních úřadů, též specializovaných orgánů státní správy s celostátní či územní působností a v neposlední řadě i jiných subjektů, které spadají do výkonu státní správy – Česká národní banka, Český statistický úřad, celní úřad, pozemkový úřad, privátní subjekty, nestátní veřejnoprávní organizace. Druhou složkou veřejné správy je samospráva, resp. veřejná samospráva, která je v České republice rozčleněna na dva stupně. Nižší úrovní jsou obce, konkrétně definované jako základní územní samosprávné celky (ZÚSC), druhou úrovní pak kraje jako vyšší územní samosprávné celky (VÚSC). Jak obce, tak i kraje mají své vlastní působnosti a pravomoci, proto zde nelze jednoznačně uvést vztah nadřizený a podřízený. Na dodržování právních předpisů a často i hospodaření subjektů dohlíží vždy stát. (Tittelbachová, 2011)

Dle Stříbrné a spol. (2007) lze cestovní ruch považovat za odvětví, jež přináší patrné multiplikační efekty, což znamená, že ovlivňuje i další sektory lidské činnosti, ať už přímo či nepřímo. Přímo ovlivňuje veškerou činnost ubytovacích zařízení, stravovacích zařízení, cestovních kanceláří či agentur, průvodců cestovního ruchu, informačních středisek a turistických center, společností zabývajících se dopravou včetně půjčoven dopravních prostředků, různých servisů či čerpacích stanic, směnár, bank, muzeí, divadel, galerií, historických a kulturních objektů nebo památek, sportovních zařízení, zábavních parků, výrobců upomínkových předmětů či trhů s turistickou literaturou (mapy, pohlednice atd.). Naopak nepřímo pak ovlivňuje například rozvoj maloobchodních sítí, odvětví stavebnictví, spotřebitelský průmysl, potravinářský průmysl, služby vzdělávacích a poradenských institucí, účetní služby, auditorské společnosti a bezpochyby zemědělství. Veškeré tyto efekty mapuje satelitní účet cestovního ruchu. Mimo jiné turismus také generuje značný počet nových pracovních míst, podílí se na tvorbě hrubého domácího

produktu (HDP), pozitivně ovlivňuje platební bilanci státu, vytváří příjmy do státního rozpočtu, má vliv na příjmy místních rozpočtů a jeho rozvoj podněcuje investiční aktivity, proto je důležité, aby jeho řízení veřejnou správou bylo v rámci jednotlivých kompetencí efektivní. Samotný stát odpovídá ze zákona za strategii regionálního rozvoje, která by měla obsahovat veškeré záměry státu v této oblasti včetně turismu a jeho podpory. Ministerstvo pro místní rozvoj je na základě kompetenčního zákona zřizovatelem významné státní příspěvkové organizace České centrály cestovního ruchu, veřejnosti známé pod názvem CzechTourism. Její hlavní funkcí jsou propagační činnosti a prezentace České republiky v zahraničí, představování regionů na veletrzích či výstavách, současně zajišťuje jednotnou metodiku informačních systémů v cestovním ruchu. Dá se tedy říci, že působení státní politiky v oblasti turismu je orientováno jak na průřezové, tak i na regionální problematiku, souhrnně se pak zabývá: legislativou a dalšími právními normami včetně právních předpisů Evropské unie; koncepcí státní politiky turismu; statistikou cestovního ruchu; národními rozvojovými plány; státními programy podpory turismu a metodikou vzdělávání v cestovním ruchu ve vazbě na Evropský sociální fond (ESF). Co se týče samosprávy, tak kraje, respektive krajské úřady mají na starost realizaci krajského rozvoje. Jejich úlohou je vypracovávat programy rozvoje území, jejichž součástí jsou i programy rozvoje cestovního ruchu. Kraje také zaštiťují marketing turismu a v rámci svého regionu i jeho statistiku. Dalším článkem jsou sdružení obcí, do této kategorie spadají veškeré svazky obcí, sdružení s právní subjektivitou i bez právní subjektivity nebo určité agentury. V oblasti působnosti cestovního ruchu mají za úkol podporovat konkrétní produkty cestovního ruchu, které jsou vytvářeny právě podnikatelskými subjekty na jejich území. Jsou i garanty jak činnosti, tak propojenosti jednotlivých informačních center, rozvoje služeb turismu či sběru informací, snaží se též o prezentaci mikroregionu veřejnosti, kam spadá i efektivní marketing. Právě na této úrovni dochází k účinné spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Obce samy o sobě mají jako hlavní poslání celkový rozvoj jejich území, proto připravují územní plány či strategické a rozvojové plány obce. Musí zajistit vybudování příslušné infrastruktury, a to i té turistické a podpořit vlastní investice či investice jiných subjektů, které mají za cíl vyřešit specifické záležitosti cestovního ruchu (vybudování informačního centra, webové stránky s turistickými informacemi, spolupráce atd.).

3.4 Obce ve veřejné správě

Jak uvádí Tittelbachová (2011), dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů, lze za obce považovat základní územní samosprávné společenství občanů s vymezeným hraničním územím. Městem je každá obec, která za něj byla považována ke dni jeho účinnosti nebo obec, která přesáhne 3 000 obyvatel. Zákonem je definováno taktéž vymezení orgánů obce, přičemž nejvyšším orgánem je obecní zastupitelstvo, které obec spravuje, volí ze svého středu starostu a místostarostu či povinně zřizuje finanční a kontrolní výbor. Starosta stojí v čele obecního zastupitelstva a zastupuje obec navenek, taktéž jmenuje a odvolává tajemníka (stojí v čele obecního úřadu), v době jeho nepřítomnosti plní jeho funkci místostarosta. Jako výkonný orgán obce funguje rada, složená ze starosty a zvolených zastupitelů. Nelze opomenout, že v každé obci je zřízen již výše zmíněný obecní úřad, který vykonává úkoly v rámci jeho samostatné působnosti, avšak i ty, které spadají pod přenesenou působnost. Do samostatné působnosti spadá hned několik druhů obcí: hlavní město Praha; města se zvláštním postavením, tzv. statutární města; ostatní města a obce. Mezi činnosti samostatné působnosti obce pak lze především zahrnout: hospodaření obce; správu rozpočtu a závěrečného účtu obce; peněžní fondy obce; zřizování organizačních složek kraje a právnických osob; účast obcí v těchto složkách; spolupráci a zakládání dobrovolných svazků obcí (rozvoj turismu); vydávání obecně závazných vyhlášek; program rozvoje obce (včetně oblasti turismu); územně plánovací dokumentaci; místní referendum; obecní policii a také úkony dle zvláštních zákonů – místní poplatky, správa předškolních zařízení, základních škol a základních uměleckých škol, zdravotnických zařízení.

Dále navazuje Provazníková (2015), která podotýká, že orgány obcí musí i druhou zmíněnou – přenesenou působnost vykonávat ve věcech podle zvláštních zákonů, a to ve stanoveném správním obvodu (totožný s územním obvodem obce), taktéž v základním rozsahu. Obce s rozšířenou působností jsou zároveň obce s pověřeným obecním úřadem. Do této přenesené působnosti obce patří činnosti jako: vydávání veškerých nařízení obce; rozhodování o účelových a místních komunikacích; projednávání přestupků; zastoupení funkce vodoprávního úřadu, správa drobných toků; zastoupení funkce povodňového úřadu a zastoupení funkce orgánu ochrany přírody a ochrany ovzduší. V přenesené působnosti jsou pak obce, které jsou označovány jako *obce s pověřeným obecním úřadem* oprávněny k: rozhodování o poskytnutí peněžité a věcné dávky nebo půjčky; zajišťování voleb do

Parlamentu České republiky, zastupitelstev krajů nebo obcí, do Evropského parlamentu; vykonávání činností vodoprávního úřadu včetně vydávání svolení k odběru a nakládání s vodami a k úkonům v rámci funkce orgánu ochrany přírody nebo orgánu ochrany zemědělského půdního fondu. Nelze ani opomenout, že v případě, pokud se jedná o obce, které jsou označovány jako *obce s rozšířenou působností*, mají kompetenci v přenesené působnosti k: evidenci obyvatel, vedení registru obyvatel; vydávání občanských průkazů, cestovních dokladů a řidičských průkazů; vodoprávnímu vedení a vydávání souhlasu k vodním stavbám; provozu živnostenského úřadu; ochraně životního prostředí; výkonu státní správy lesů; rozhodování ve věci myslivosti a rybářství; silničnímu hospodářství a dopravě pro silnice II. a III. třídy; sociálním službám a rozdělování dávek; sociálně právní ochraně dětí; péči o staré a zdravotně postižené a péči o nepřízpůsobivé občany.

Závěrem shrnuje i MMR ČR (2007), jež uvádí, že obce jsou v samostatné působnosti orgány samosprávy, v rámci přenesené působnosti však vykonávají též státní správu. Celkově lze tento sloučený výkon samosprávy a samosprávy nazvat veřejnou správou. Aby docházelo k prosazování principů udržitelného rozvoje, mají obce dva důležité nástroje. Prvním je územní plán a druhým program rozvoje obce, mohou však zpracovávat i další rozvojové dokumenty jako například program rozvoje cestovního ruchu či zdravé město.

3.4.1 Význam cestovního ruchu v obcích

Cestovní ruch jakožto nejrychleji rostoucí odvětví ekonomiky posledních let může pro obce i místní podnikatele znamenat možnost rozvoje a prosperity, avšak na druhou stranu nelze opomenout ani možná rizika s ním spojená. Hlavním přínosem je bezpochyby vytváření nových pracovních míst ve službách, stejně tak podnikatelských příležitostí a možností přivýdělku pro lokální subjekty. Turismus v obci může vést i k tvorbě nové volnočasové infrastruktury a služeb, které pak mohou využívat nejen návštěvníci, nýbrž i místní obyvatelé (odpočívadla, místní muzea, restaurace atd.). Může být také impulzem ke snaze o zlepšení péče o vzhled obce a prostředí v jejím přílehlém okolí, obec se díky propagaci a médiím může zviditelnit, ve finále celkový zájem turistů posílí hrdost na její historii, památky, tradice a přírodní krásy. Avšak s tímto procesem je spojena i ztráta soukromí místních obyvatel, která je zapříčiněná náhlým zvýšeným pohybem cizinců po místech, která dosud nebyla tolik rušná. Zvýší se i provoz v obci a místní tak nemohou zejména přes sezónu využívat část parkovacích míst, stejně tak se mohou setkat s různými

negativním reakcemi, ať už ze strany hostů či dokonce sousedů, kterým z cestovního ruchu neplynou žádné výhody. V neposlední řadě může docházet k neoprávněným vstupům na soukromé pozemky, přelézání plotů nebo krmení hospodářských zvířat, což může způsobit místním chovatelům újmu. (Nosková a spol., 2017)

Aby obec byla turisticky zajímavá, musí dobře zvolit a vytvářet produkt cestovního ruchu, což znamená cokoli hmotného či nehmotného, co prostřednictvím směny uspokojí potřeby zákazníka. Produkt cestovního ruchu je tvořen z primární nabídky (příroda, člověkem vytvořená nabídka či organizované akce) a sekundární nabídky (infrastruktura cestovního ruchu a všeobecná infrastruktura). Důležité je, aby veškeré produkty přispívaly ke zlepšení kvality prostředí a trvale udržitelnému rozvoji obce, je proto nežádoucí tvořit obdobný produkt jako má jiná přílehlá obec, neboť pak ztrácí na své jedinečnosti a kvalitě. O veškerých krocích v této oblasti je třeba předem informovat občany, aby nedocházelo k pozdějším neshodám. Typickým příkladem jsou: zážitkové a naučné stezky a panely; muzea a expozice; místní průvodci; zajímavé akce; aplikace, audioprůvodci či infocentra. (Jakubíková, 2012)

3.5 Negativní vlivy cestovního ruchu na území

Podle Páskové (2012) lze členit z několika hledisek i environmentální efekty turismu na životní prostředí v destinaci, například jaký mají vliv na jednotlivé složky životního prostředí, z krátkodobého či dlouhodobého časového působení či dle charakteru změny na vratné a nevratné. Cestovní ruch působí nejen na samotné místo, nýbrž i na prostředí zdrojových a tranzitních oblastí. Pokud probíhá způsobem, který nelze považovat za udržitelný, často způsobuje poškození neobnovitelných a jedinečných zdrojů, později dochází k procesu s názvem „efekt turistické pasti“. Na jedné straně jsou pozitiva jako specifický *genius loci* místa (jeho atmosféra, tak zvaný „duch místa“), mimořádná biodiverzita, autentický styl života místních obyvatel nebo jednotliví zprostředkovatelé služeb, kteří jsou destinačními manažery při stejnojmenných kalkulacích často opomíjeni, a od toho se pak odvíjí i spotřební přístup účastníků, pro které je zásadním údajem o hodnotě cena, konkrétně její poměr ke kvalitě zážitku. Na druhé straně pak aktivity související s nabídkou, především infrastrukturálního rázu, vyvolávají efekty negativně působící na destinační prostředí. Jedná se o poptávku tvoření proces, neboť účastníci svými nároky vyvíjejí tlak na vybavení (komfort, bezpečnost, čistotu) a vzhled destinace. V případě, kdy podnikatelský sektor nemá dostatečně kvalifikovaný nebo odpovědný

destinační management, nastává již výše zmíněný „efekt turistické pasti“ - ten popisuje Zelenka (2002) jako nežádoucí vliv vyvolaný provozovateli turistických zařízení, kdy svými činnostmi znehodnocují svůj vlastní kapitál.

Pásková (2014) dále uvádí, že vlivy turismu lze členit i ke vztahu k biosféře, což vede k obměnám složek životního prostředí, jako kvantitativní a kvalitativní změny zastoupení typů fauny a flóry či změny ekosystémů. Veškeré tyto procesy se odborně nazývají jako „turistické znečištění“ („tourist pollution“), které přispívá ke snižování potenciálu dané destinace pro rozvoj cestovního ruchu a přispívá přímo (bezprostřední důsledky aktivit) i nepřímo (spotřeba zdrojů) k poškozování všech složek přírodního prostředí.

3.5.1 Emise

Pod pojmem emise se skrývá proces uvolňování látek nebo energií – pevných, kapalných, plyných, aerosolových – ze zdrojů znečištění do složek životního prostředí, obvykle pak do ovzduší. Turismus představuje přímý zdroj emisí v případech, kdy se jedná například o silniční či leteckou dopravu, off-road (jízdu v terénu), večerní lyžování, činnost zábavních podniků, různých center nebo obecně zařízení spjatých s cestovním ruchem. V situacích, kdy dochází ke spotřebě zdrojů jako například při výstavbě nebo samotném chodu turistických subjektů či užívání dopravních prostředků, jejichž příčinou je produkce emisí, se pak jedná o působení nepřímé. Cestovní ruch mimo jiné přispívá i ke globálnímu oteplování. Nejen zábor půdy pro stavbu turistické infrastruktury (budovy, rekreační areály, zpevňování přírodních povrchů nebo odlesňování pro výstavbu golfových hřišť), ale i činnosti jako vytápění, chlazení nebo samotná doprava, způsobují emise skleníkových plynů – oxidu uhličitého (CO₂), freonů, vodní páry, metanu, oxidu dusného – do atmosféry, což je provázeno tvorbou odpadního tepla a snižováním odrazivosti země. Souhrnem těchto jednotlivých koloběhů vedoucích ke zvyšování průměrné teploty zemského povrchu dochází ve finále ke globální klimatické změně. Užívání moderních cestovních letadel je průvodcem emisí oxidů dusíku (NO_x) ve vysokých atmosférických vrstvách, což narušuje ozónovou vrstvu, která chrání nejen lidi, ale i biosféru před nepříznivým krátkovlnným UV zářením. (Pásková, 2014)

Smog je považován za další specifický projev vysoké koncentrace škodlivin v ovzduší s určitými klimatickými předpoklady. Vzhledem k současné politice turismu, která nedostatečně usměrňuje turistické toky do určitých míst, přičemž může využít

k tomuto záměru koordinaci prázdninových termínů, mimosezónní slevy či podporu užití veřejné (zvláště železniční) dopravy, dochází ke vzniku nežádoucích smogových situací, které jsou zjevné například při hromadných odjezdech a příjezdech účastníků cestovního ruchu. I povrchové a podzemní toky patří ke složce životního prostředí, kterou turismus i samotné aktivity účastníků ovlivňují. Nadměrná koncentrace návštěvníků způsobuje, že v posledních letech jsou tyto zdroje stále více poškozovány a znečišťovány, někdy i nenávratně. Nelze opomenout ani zvýšenou hladinu hluku nad 60 decibelů (normální hlukové pozadí dosahuje 40 decibelů) v místech nedaleko dálnic, letišť, velkých turistických zařízení (umělé zasněžování), které v přírodním prostředí může narušovat místa výskytu a přirozené (sídlicí či reprodukční) činnosti živočichů. (Křížek a Neufus, 2014)

3.5.2 Eroze

Erozi lze dle Páskové (2014) konkretizovat jako postupné narušování povrchu přírodnin, odnos horní vrstvy půdy či povrchu hornin zejména vlivem větru, vody, sněhu nebo živých organismů, v případě turismu fyzikálním a chemickým působením člověka, konkrétním příkladem ze světa může být poměrně známá pláž Francouzské riviéry Croisette ve francouzském letovisku Saint-Maxim, která se po 50 letech jejího aktivního užívání nespočtem turistů zmenšila o 2/3 své původní plochy. Člověk a jeho aktivity v turistické destinaci ovlivňují i přirozenou erozi, která se pak mění na tak zvanou erozi antropogenní, specifickou rozšiřováním nebo prohlubováním cest, vytvářením nových a paralelních cest v okolí památek a přírodních krás, horolezeckou činností a sešlapem půdy – pohyb osob na nezpevněných nebo jen z části zpevněných komunikacích a ve volné přírodě. Důsledkem je částečná destrukce původního vegetačního krytu vedoucího ve velké řadě případů ke kompletnímu vymýcení mnoha živočišných druhů. Rozsah sešlapu slouží jako jeden z indikátorů při zkoumání dopadů cestovního ruchu (pěší turistiky) v dané destinaci. K turistické erozi přispívají též vodáci, kteří svým počínáním poškozují horninové podloží a vegetaci dna vodních toků, zároveň půdu a horniny břehů těchto řek a vodních ploch. Eroze se nemusí týkat jen čistě přírodního prostředí, dochází k ní i na člověkem vytvořených artefaktech, příkladem chemické a mechanické obrušování povrchu pamětihodností v důsledku chůze nebo doteků.

3.5.3 Poškození přírodních hodnot a biodiverzity

Zvláštní druh vandalismu, kdy účastníci dělají rýhy či grafity na skalních a jiných přírodních útvarech, poškozují nebo sbírají vzácné živočichy a rostliny, ale i nerosty, horniny nebo zkameněliny. V rozvojových zemích je typický tak zvaný „hon za suvenýry“ („souvenir hunting“), užívání motorových člunů nebo potápění na korálových útesech. Nejen návštěvníci, ale i developeři často opomínají enviromentální aspekty destinace a svými aktivitami přispívají k jejímu dalšímu poškozování (stavba hotelových komplexů s použitím korálů jakožto stavebního materiálu na Barbadosu). Další běžnou praxí, se kterou se lze v méně rozvinutých zemích setkat, je snaha místních obyvatel na cestovním ruchu vydělat, proto loví nebo trhají ohrožené (i vymírající) druhy za účelem tvorby suvenýrů či exotických pokrmů pro turisty, dopadem je pak opět pokles biodiverzity. Existuje také skupina účastníků, která vyhledává tak zvaný divoký turismus, což je lov divoké zvěře (nejčastěji ryby) a příprava jídla z volně dostupných rostlin, ještě více specifickým odvětvím je lovecký cestovní ruch, kdy se „načerno“ i legálně podílejí na komerčním získávání především živočišných kořistí. (Pásková, 2014)

Za nepřímé ohrožení biodiverzity lze nyní považovat i chybějící systémový a dlouhodobý monitoring aktivit, které s cestovním ruchem přímo souvisí. Urbanizace krajinného prostoru a neustálá výstavba představuje pro divoká zvířata fragmentaci jejich životních prostorů vedoucí k riziku jejich vymizení. V neposlední řadě by měl být kladen důraz i na organizaci turistických toků, aby nedocházelo k situacím, kdy je v nejcitlivějších oblastech enormně zvýšená hustota pohybu návštěvníků. Alternativním řešením je jejich přesměrování do jiných oblastí, kde nepůsobí tolik jako rušivý faktor. (Regionální rozvojová agentura Šumava, 2007)

3.5.4 Zavlečení nepůvodních druhů

Aktivity účastníků i provozovatelů turistických subjektů se podílejí na šíření tak zvaných alochtonních druhů, tedy rostlin a živočichů, kteří do daného prostředí nepatří a byli do něj přemístěni právě činností lidí. Účastníci si často ani neuvědomují, že k něčemu takovému může dojít, a že si v botách, oděvu, potravinách nebo na povrchu dopravních prostředků mohou nevědomky přenést třeba semena rostlin, mikroorganismy, drobné živočichy nebo jejich zárodky. Zavlečení však může probíhat i vědomě, kdy přesun rostlinných nebo živočišných druhů z místa původu do cílového místa řídí samotní vlastníci rekreačních subjektů či provozovatelé turistických zařízení s cílem zvýšit

atraktivitu místa (zahrady, parky, sady, obory, rybníky a jiné). Extrémem jsou botanické a zoologické zahrady, uměle vytvořená safari, která podporují enormní kontrolované zavlečení nepůvodních druhů. Hlavním problémem může být rozmach alochtonního druhu do té míry, že v citlivých ekosystémech dojde ke snižování rozmanitosti druhů a nepůvodní živočichové či rostliny prakticky vytlačí ty původní. Dané expanzi je nutné předcházet zejména v chráněných územích s velkým množstvím rozmanitých ekosystémů plnící ochrannou funkci. (Pásková, 2014)

3.6 Pozitivní dopady cestovního ruchu

Jak uvádí Kotlíková (2013), i přes veškerá výše zmíněná negativa nelze opomenout také pozitivní vliv turismu v dané destinaci. Cestovní ruch v současnosti představuje značnou část hospodářského rozvoje řady států. Pokud se v nějaké destinaci pořádají například atraktivní akce či je význačná zajímavými událostmi, zvýší se její návštěvnost a dochází ke zlepšování image místa i jeho investiční atraktivnosti.

Na ni navazuje i Víturka (2010), který konstatuje, že cestovní ruch patří k jednomu z nejvýznamnějších a nejvíce dynamických částí světové ekonomiky. Z regionálního úhlu pohledu je možné kromě pevných územních vazeb také zdůraznit i podstatnou stabilizační funkci podporující rozvoj venkovských sídel a regionů, pro představu prostřednictvím obnovení obytného fondu venkova díky novému rekreačnímu využití. Mezi další přínosy lze bezpochyby zahrnout i ty ekonomické jako je stimulace rozmachu podnikatelských činností s příznivými vlivy na tvorbu nových pracovních míst či sociální skrze posilování lokální a regionální identity. Při dobré realizaci turismu v lokalitě dochází k soustředění získaných prostředků do modernizace stávající dopravní a komunální infrastruktury, taktéž kulturního zázemí. Za území s největším potenciálem patří kromě Prahy i šumavské regiony jako Prachatice a Vimperk.

Shrnutí pozitivních efektů je dle Kesnera (2005) následující:

- přímé výnosy spojené s tak zvanými multiplikačními efekty ovlivňující podnikatelský sektor a nabídku služeb destinace
- podpora zaměstnanosti
- značný podíl na urbanistické regeneraci a ekonomické revitalizaci měst a obcí
- tvorba určitého množství finančních zdrojů pro ochranu, obnovu či rozvoj historického a kulturního dědictví

- zvýšení pocitu hrdosti, sounáležitosti a individuální identity komunity nebo celého regionu
- obrození a následné udržování tradičních řemesel a lokálních zvyků
- uchování kulturního bohatství minoritních skupin včetně jejich podpory z vnějšku
- vzdělávání mladé generace a rozšiřování horizontů (kulturních) cílové komunity
- motivace místní podpory za cílem uchování kulturního dědictví

3.7 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření je považováno za techniku, která je schopná zadavateli poskytnout vysoce standardizovaná data. Právě vysoká míra standardizace, kdy se aplikuje snaha vytvořit pro všechny dotazované stejné podmínky, zajišťuje srovnatelnost získaných dat a jejich vysokou reliabilitu. V samotném předkládaném dotazníku jsou zkoumány verbálně vyjádřitelné názory, postoje a pocity oslovených respondentů, může zachycovat taktéž jejich mínění, postoje, domněnky, víry, znalosti, vzpomínky či projekce budoucího jednání. Dotazníkové šetření tedy nemá za cíl zkoumat realitu jako takovou, nýbrž jak ji reprezentativní vzorek dotazovaných vnímá, jak o ní uvažuje nebo co si myslí o svém počínání. Jednou z výhod je i schopnost poskytnout data z rozsáhlejších souborů, které mohou být rozsáhlé i plošně. Následná administrace nemusí být zajišťována vysoce školenými tazateli, jelikož není třeba dodatečných zvláštních vysvětlení – realizace je možná i přes poštovní distribuci dotazníkových archů či elektronicky. (Sedláková, 2014)

3.7.1 Obdobné průzkumy

Sociologický výzkum jako dílčí cíl práce bude porovnávat nově získaná data s průzkumy „Monitoring návštěvníků v turistickém regionu Šumava“ a „Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch, Šumava“. Oba tyto výzkumy byly zadány agenturou CzechTourism v létě 2011 a létě 2014.

Tabulka č.2: Klíčová dostupná data z výzkumu z roku 2011 (NP Šumava, 2011):

NP Šumava jako turistická destinace	Velmi atraktivní, do této destinace láká nejen krásná příroda a velké možnosti aktivního trávení volného času, ale i spokojenost návštěvníků s poskytovanými službami, péčí o zákazníka a region.
Hlavní důvody pobytu	Návštěvníci milují přírodu, aktivní dovolenou / pobyt a oceňují klid a kvalitní životní prostředí.
Vzdálenost od místa počátku cesty	Převážná většina přijíždí ze vzdálenosti vyšší než 100 km.
Počet návštěv NP	Většina z dotazovaných jezdí na Šumavu opakovaně.
Preferovaný typ dopravy	Zhruba 88 % návštěvníků přijíždí vlastním autem, zbývající pak autobusem a vlakem.
Délka pobytu	Nejčastěji zde tráví 3 až 7 nocí.
Spolucestující	Naprostá většina návštěvníků si zajišťuje pobyt sama (až 90 %). Na Šumavu přijíždějí nejčastěji s partnerem, přáteli a známými. S dětmi přijíždí okolo 40 % návštěvníků.
Typ ubytování	Návštěvníci NP Šumava se nejčastěji ubytovávají v penzionech, které jsou ve sledovaném území nejrozšířenějším typem ubytování.

Stravování	Převážná většina návštěvníků využívá při návštěvě regionu alespoň někdy veřejné stravování.
Spokojenost s dostupností a rozsahem služeb v NP Šumava	Byla všeobecně zjištěna spokojenost dotazovaných s rozsahem a dostupností ubytovacích i stravovacích kapacit.
Poměr cena / výkon v NP Šumava	Šumava se profiluje jako destinace s příznivým poměrem cena/výkon.
Nejnavštěvovanější lokality	Mezi nejvíce navštěvovaná turisticky zajímavá místa patří Prameny Vltavy, Jezerní slat', Poledník, Bučina, Povydrří, Jezero Laka, Stožecká kaple, Plešné jezero nebo Schwarzenberský plavební kanál.
Preferované roční období k návštěvě	Zhruba polovina respondentů preferuje léto, kdy sem jezdí dokonce pravidelně.
Typický návštěvník	Typičtí návštěvníci Šumavy jsou hlavně Češi, jsou vzdělaní (více než 80 % má nejméně středoškolské vzdělání), milují přírodu, aktivní dovolenou/pobyt a oceňují klid a kvalitní životní prostředí. Ve věku od 26 do 45 let. Místem trvalého bydliště je velice často Praha, Českobudějovicko, Plzeňsko nebo přímo region Šumava.

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z výzkumu

Tabulka č. 3: Klíčová dostupná data z výzkumu z roku 2014 (CzechTourism, 2014):

NP Šumava jako turistická destinace	Velmi atraktivní, většina návštěvníků by svým přátelům a známým doporučilo návštěvu.
Hlavní důvody pobytu	Nejčastějšími důvody návštěvy bylo poznání, relaxace, turistika a sport.
Vzdálenost od místa počátku cesty	Návštěvníci přijížděli nejčastěji ze vzdálenosti větší než 100 km.
Počet návštěv NP	Více jak polovina návštěvníků zde byla již více než 3x a téměř všichni se sem chtějí opět vrátit, více jak polovina návštěvníků přijela na základě své předchozí dobré zkušenosti.
Preferovaný typ dopravy	Většina lidí přijíždí autem.
Délka pobytu	Strávili zde 3 až 7 noclehů.
Spolucestující	S partnery, známými a přáteli.
Typ ubytování	Lidé nejčastěji přespávají v penzionech, u známých či ve vlastním druhém bydlení a v hotelích.

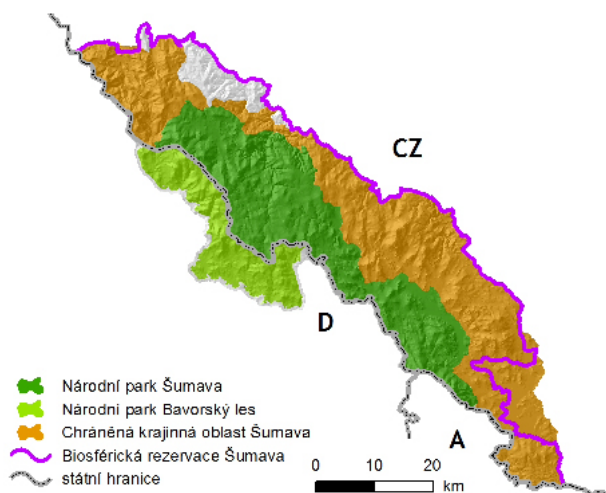
Stravování	Přibývá návštěvníků, kteří se téměř vždy stravují v restauračních zařízeních (42 %).
Spokojenost s dostupností a rozsahem služeb v NP Šumava	Návštěvníci jsou nejvíce spokojeni s rozsahem a dostupností ubytovacích a stravovacích kapacit. Naopak nejméně jsou spokojeni cenovou úrovní služeb a nákupními možnostmi.
Poměr cena / výkon v NP Šumava	Cenová úroveň služeb hodnocena podle návštěvníků jako méně uspokojivá.
Nejnavštěvovanější lokality	Prameny Vltavy, Schwarzenberský kanál, Černé a Čertovo jezero, Prášílské jezero.
Preferované roční období k návštěvě	Léto.
Typický návštěvník	Typičtí návštěvníci Šumavy jsou hlavně Češi, jsou vzdělaní (více než 86 % má nejméně středoškolské vzdělání). Ve věku od 35 do 49 let. Místem trvalého bydliště je velice často Praha, Českobudějovicko, Plzeňsko nebo přímo region Šumava.

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z výzkumu

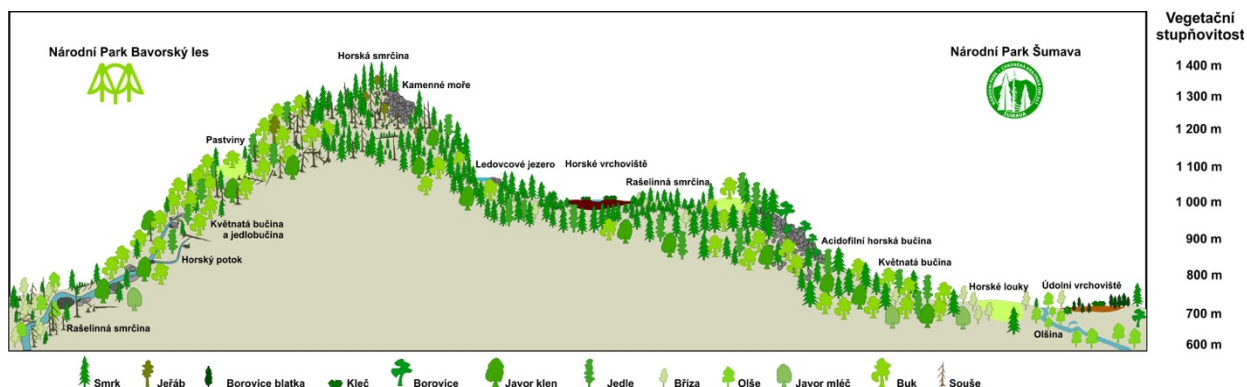
4 Vlastní práce

4.1 Národní park Šumava

Šumavský národní park a s ním chráněná krajinná oblast Šumava se rozprostírá u jihozápadní hranice České republiky se Spolkovou republikou Německo a Rakouskem. Jeho území zasahuje do tří okresů – Prachatice, Český Krumlov a Klatovy, celková rozloha čítá 167 822 ha, z toho 68 342 ha tvoří NP Šumava a 99 480 ha CHKO Šumava, která ho obklopuje a de facto tvoří jeho ochranné pásmo. V samotném parku se nachází většina nejvzácnějších přírodních úkazů Šumavy, které vyžadují vysoký stupeň ochrany, jako například ledovcová jezera Plešné, Prášilské, Laka, Čertovo, Černé, Roklanské, Velké Javorské a Malé Javorské; rašeliniště či zůstatky po pralesovitých porostů. (Sdružení Oficiálního informačního systému Český Krumlov, 2000)

Zdroj: Národní park Šumava, 2018

Zdroj: Národní park Šumava, 2018

4.1.1 Statistická data

Na základě Výročních zpráv NP Šumava za daná období je možné identifikovat základní statistická data:

Tabulka č. 4: Rozdělení ploch v Národním parku Šumava

Typ plochy	Rozloha v m ³
orná půda	3 336 255
zahrada	76 369
TTP	55 689 397
les	554 366 676
vodní plocha	11 039 212
zastavěná plocha	701 373
ostatní plocha	68 183 077
součet	683 392 359

Zdroj: NP Šumava, 2016

Tabulka č. 5: Zonace v Národním parku Šumava

I. zóna dle LHP	8 743 ha
II. zóna	56 742 ha
III. zóna	2 854 ha

Zdroj: NP Šumava, 2017

Vymezení zón, které je platné dodnes, vzniklo již v roce 1995. Do první zóny spadají nejvzácnější území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami, pohyb je zde omezen pouze na vyznačené turistické trasy a tvoří 12,9 % rozlohy parku. Druhá zóna je význačná územím s významnými přírodními hodnotami, spadají sem zejména člověkem pozměněné zemědělské a lesní ekosystémy – 82,1 % plochy parku. Poslední skupinou jsou střediska soustředěné zástavby jako sídla a jejich nejbližší okolí, která patří do třetí zóny a zaujímají 4,95 % parku. (NP Šumava, 2016)

Tabulka č. 6: Výsledky hospodaření parku v průběhu let 2009 až 2017

Rok	Hospodářský výsledek v Kč
2009	15 365 090
2010	2 981 000
2011	2 568 633
2012	– 522 530
2013	30 383 933
2014	14 524 997
2015	479 353

2016	270 264
2017	10 961 787

Zdroj: Výroční zprávy NP Šumava

Správa parku vykázala ztrátu pouze na konci roku 2012, kdy se promítl výrazně nižší objem těžeb a následného prodeje dříví oproti původním předpokladům z počátku roku a nárůst cen zdrojů. (NP Šumava, Výroční zpráva, 2012)

Tabulka č. 7: Vývoj dotací v tis. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Provozní dotace	229 200	216 866	234 494	180 205	176 204	202 672	165 035	174 101
Příspěvek na činnost	179 268	152 888	157 645	112 610	108 516	113 269	109 335	116 999

Zdroj: Výroční zprávy NP Šumava

Tabulka č. 8: Investiční výdaje v letech 2009 až 2017

Rok	Suma v Kč
2009	48 572 293
2010	23 142 936
2011	30 490 690
2012	5 217 007
2013	71 205 241
2014	31 012 527
2015	26 891 096
2016	17 375 558
2017	17 975 036

Zdroj: Výroční zprávy NP Šumava

Čerpání dotačních prostředků je pro činnost NP Šumava významná, k zajištění finančních potřeb proto využívá hned několik různých dotačních programů: Operační program Životní prostředí, který umožňuje čerpat finanční prostředky z Evropského fondu; Národní program Životní prostředí (NPŽP), jež podporuje projekty a aktivity přispívající k ochraně životního prostředí v České republice a Program nadnárodní spolupráce Interreg Central Europe. Investiční výdaje tak mohou pokrývat celou řadu zajímavých projektů (ať už ekologické, rekultivační, nebo akce pro veřejnost a jiné), díky kterým park zvyšuje svoji atraktivnost pro potenciální hosty.

Tabulka č. 9: Data z akce „Uklidme Šumavu“

Rok	Množství odpadu v kg
2015	1 508
2016	1 065
2017	1 030

Zdroj: Dvořák, 2017

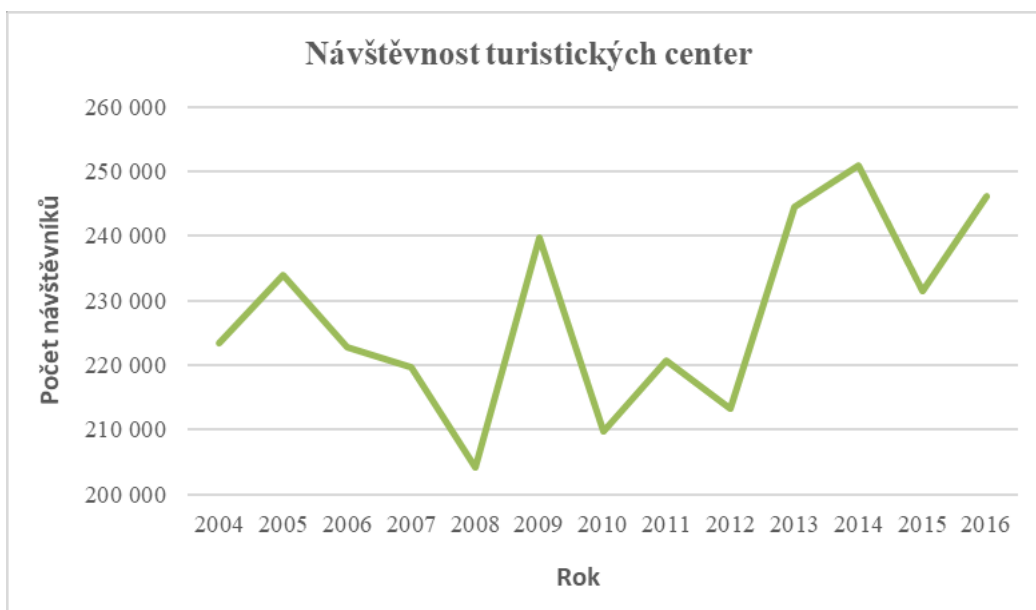
Ročně za sebou návštěvníci NP Šumava zanechají desítky, možná stovky tun odpadu (zejména PET lahve, obaly), a to v lesích i loukách. Samotní strážci parku v hlavní letní sezóně odnesou z terénu kilogramy těchto nejrůznějších odpadků. A to i přes velké množství odpadkových košů, popelnic a kontejnerů na tříděný odpad umístěných v parku, podél hlavních turistických cest, v informačních centrech a obcích. Velkým problémem v posledních letech je užívání vlhčených ubrousků, ty se nejenže dlouhou dobu rozkládají, ale navíc jsou napuštěny chemickými látkami, které se mohou snadno dostat do přírody. (Dvořák, 2017)

Tabulka č. 10: Návštěvnost turistických center

Rok	Počet návštěvníků
2004	223 315
2005	233 988
2006	222 864
2007	219 659
2008	204 184
2009	239 653
2010	209 767
2011	220 625
2012	213 262
2013	244 477
2014	250 951
2015	231 482
2016	246 157

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výročních zpráv NP Šumava

Graf č. 1: Vývoj návštěvnosti v průběhu let

Zdroj: Výroční zprávy NP Šumava, vlastní zpracování

Monitoring návštěvnosti probíhal v následujících střediscích: IS Kvilda, IS Svinná Lada, IS Rokyta, IS a SEV Kašperské Hory, IS Alžbětín, IS a SEV Stožec, od 1. května do 31. října také ve třech sezónních střediscích (IS Poledník, IS Březník, IS Idina Pila).

4.1.2 Biodiverzita

Podle Lorence (2010) lze biodiverzitu charakterizovat jako termín, který označuje různorodost nebo rozmanitost forem života. Jak dále uvádí autoři Krejčí a Hubený (2010), značná část Národního parku Šumava představuje významné evropské útočiště mizejících a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Vyskytuje se tu rozmanité množství živočichů, rostlin či hub, jejichž populace jsou hojné, ale zároveň některé tvořené pouze jednotlivci. Lze hovořit o stovkách hub, rostlin a bezobratlých živočichů, kteří obývají půdu, vody, lesy i louky a desítkách typů obratlovců. Majorita těchto druhů se vyznačuje svojí úplnou nezávislostí na existenci lidí – jen málo z nich zde bylo vysazeno z popudu člověka, a právě tato část s jeho další činností ustupuje, zmenšuje své oblasti rozšíření či úplně vymizela, a proto převládají druhy původní. Cílem lokální správy je výše zmíněné přírodní bohatství udržet a podpořit jeho skutečnou prosperitu, nikoliv ho využívat k rychlému jednorázovému zisku. Na území NP Šumava lze taktéž sledovat jevy, které jsou ve středoevropské krajině zcela jedinečné, patří sem zejména rozmanitost lesů ve všech stádiích vývoje, členitost luk a mokřadů, tisíciletá stabilita rašelinišť, velká rozmanitost

a dynamika ladem ležících pozemků nebo toky s neustále se měnícími břehy a dnem. Díky bohatým ekosystémům je Šumava zařazena do evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 a Biosférické rezervace Šumava.

4.1.2.1 Flóra

Národní park Šumava patří k tak zvaným hercynským pohořím, pro něž je typické jednotvárné geologické podloží a relativně nízká nadmořská výška. Flóra a vegetace je zde unikátní, neboť lze napočítat přes 1 300 druhů cévnatých rostlin, velkou roli hraje i kontakt s alpskou květenou. Vliv člověka na toto zelené prostředí je považován spíše za pozitivní, jelikož až do nedávné doby svou činností tvořil sekundární stanoviště velké části světlomilných druhů. Pro příklad flóry lze uvést několik šumavských rostlin se zajímavými názvy – kyčelnice devítilistá, plicník tmavý, sedmikvítek evropský, bradáček srdčitý, blatnice bahenní, mokryš vstřícnolistý nebo bazanovec kytkokvětý. (Štěch, 2010) Celkem 83 % rozlohy Národního parku Šumava tvoří lesy, mezi nimiž zcela dominuje smrk ztepilý, následován bukem lesním, břízami, borovicí lesní, jeřábem ptačím, jedlí a klenem. (Zatloukal, 2015)

4.1.2.2 Fauna

V počátcích měla zdejší fauna výhradně lesní charakter, do své současné podoby se transformovala až během doby poledové. Mnoho živočichů, zejména velcí predátoři jako ryši (dříve i medvědi, vlci nebo kočky divoké) byli a jsou dodnes vázání na přirozená stanoviště nebo na les. Právě populace rysa ostrovida je posledním zástupcem těchto majestátných zvířat, která se uchovala vzhledem k úspěšnému opětovnému vysazení v 80. letech minulého století. K jeho udržení je i v následujících letech nutné zachování nedotčeného zalesněného území, nízkého stavu osídlení v lokalitě i dostatečné potravní základny, což je srnec obecný – ostatní větší druhy kopytníků jako je jelen evropský jsou uměle spravovány mysliveckou činností a jejich výskyt regulován (absence přirozených nepřátel). Díky minimálnímu znečištění převážně horních šumavských toků se podařilo zachovat četnou populaci vydry říční, tato oblast dokonce patří k těm nejvýznamnějším v rámci celé České republiky. Nejen, že Národní park Šumava jako rozsáhlý lesní celek poskytuje útočiště unikátní fauně, ale leží v území zapsaném do Červené knihy ekosystémů IUCN. Lze zde pozorovat vzácné druhy bezobratlých vázaných na rašeliništní společenstva i množství jedinečných reliktních živočichů původem ze Severu či větší obratlovce. I přes

značný úbytek během posledních desítek let, zůstává nadále tradičním místem výskytu určitých kurovitých druhů ptáků, zejména tetřeva hlušce nebo tetřívka obecného. Mezi hojnější živočichy v parku patří jeřábek lesní nebo zmije obecná. (Regionální informační servis, 2016)

4.2 Obce v NP Šumava

Obcí, které leží přímo v Národním parku nebo jejichž území katastrálně spadá do NP Šumava je hned několik: Borová Lada, Čachrov, Hartmanice, Horní Planá, Horní Vltavice, Horská Kvilda, Kašperské Hory, Kvilda, Lenora, Modrava, Nicov, Nová Pec, Nové Hutě, Prášíly, Rejštejn, Srní, Stachy, Stožec, Strážný, Volary, Železná Ruda a Želnavá. (Národní park Šumava, 2012)

Všechny výše zmíněné kromě Lenory, Prášil a Želnavy jsou součástí tak zvaného Svazu obcí NP Šumava. Hlavním cílem tohoto sdružení je spolupráce a součinnost obcí v záležitostech ochrany přírody a krajiny a také podpora jejich trvale udržitelného rozvoje. Obce se snaží prosazovat své požadavky (např. zohledňování základních potřeb života obyvatel regionu – pracovní příležitosti, ekonomická soběstačnost), zároveň mohou zaujímat i určitý kolektivní postoj k plánovaným akcím. (Svaz obcí NP Šumava, 2018)

Zásadní pro analýzu jsou sekundární data obcí ležících přímo na území NP Šumava, v tabulkách označeny hvězdičkou (*).

Tabulka č. 11: Porovnání počtu obyvatel v průběhu let

Obec	Rok		
	1991	2001	2016
Borová Lada	278	284	282
Čachrov	577	538	510
Hartmanice	1 234	1 161	1 026
Horní Planá	2 302	2 293	2 078
Horní Vltavice	372	390	353
Horská Kvilda*	27	50	64
Kašperské Hory	1 644	1 603	1 471
Kvilda*	169	169	139
Lenora	861	803	744
Modrava*	53	49	73

Nicov	99	92	82
Nová Pec*	640	632	444
Nové Hutě	80	99	88
Prášily*	148	131	157
Rejštejn*	305	270	247
Srní*	345	343	235
Stachy	1 236	1 216	1 156
Stožec*	168	219	200
Strážný*	279	285	455
Volary	3 917	4 068	3 810
Železná Ruda	1 680	2 017	1 636
Želnavá	152	131	109
Celkem	16 566	16 843	15 359

*obce ležící přímo v NP Šumava, zbytek do něj zasahuje katastrálním územím

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ a Historického lexikonu obcí České republiky

V centrální oblasti, tedy v obcích, které jsou nejvíce ovlivněny cestovním ruchem v NP Šumava, došlo v průběhu let 1991 až 2016 ke snížení o 120 obyvatel (5,6 %), v celkovém měřítku pak o 1 207 obyvatel (7,3 %). Dochází zde tedy k postupnému úbytku obyvatel, nikoliv však k výraznějšímu nežli v podobných oblastech, jelikož vylidňování menších obcí, které jsou ve větší vzdálenosti od měst, je patrné na většině území ČR.

Podle Regionálního informačního systému (2016) dosahovala průměrná míra nezaměstnanosti v těchto obcích roce 2016 celkem 4,5 %, což bylo jen mírně nad republikovým průměrem, který byl v roce 2016 celkem 4 %. (Český statistický úřad, 2018)

Z obcí ležících přímo v NP Šumava vykazovala nejnižší nezaměstnanost Modrava. Další významné charakteristiky pro obce, které jsou přímo lokalizovány na území parku, jsou pak detailně uvedeny níže v kapitolách 4.2.1 až 4.2.9.

Tabulka č. 12: Průměrný příjem na obyvatele v obcích

Obec	Příjem na obyvatele (Kč / obyv.)
Borová Lada	43 420
Čachrov	38 225
Hartmanice	31 874
Horní Planá	25 486
Horní Vltavice	33 862
Horská Kvilda*	50 267
Kašperské Hory	53 009
Kvilda*	86 603
Lenora	19 631
Modrava*	2 980 407
Nicov	33 681
Nová Pec*	28 811
Nové Hutě	32 270
Prášíly*	67 023
Rejštejn*	47 833
Srní*	65 891
Stachy	19 620
Stožec*	69 278
Strážný*	81 756
Volary	20 548
Železná Ruda	17 753
Želnavá	23 069
průměrný příjem obcí	42 377
průměrný příjem v Západočeském kraji	20 109
průměrný příjem v Jihočeském kraji	21 956

*obce ležící přímo v NP Šumava, zbytek do něj zasahuje katastrálním územím

Zdroj: Vlastní zpracování dle Hnutí DUHA, 2014

Celkový průměrný příjem na obyvatele jak obcí, které leží uvnitř NP Šumava, tak i těch, které se rozprostírají na jeho okraji dosahoval minimálně dvojnásobku krajských průměrů. Průměrný příjem pouze obcí, které jsou součástí parku pak dosahoval 47 826 Kč, což je ještě o cca 5 500 Kč vyšší částka než při zahrnutí všech obcí. Do výpočtů však nelze zařadit obec Modravu, neboť udaná hodnota je zkreslena příjmy podnikatele a investora Zdeňka Bakaly, který patří k nejbohatším Čechům.

Při hodnocení vlivu cestovního ruchu na udržitelný rozvoj lokálních obcí, je možné vycházet ze stanoviska vědců Univerzity Karlovy (Skoupá 2017), kteří došli k závěru, že lokálním obcím plyne z umístění právě na tomto území mnoho výhod, které vedou k jejich trvale udržitelnému rozvoji. Národní park Šumava a obce v něm ležící vykazují dle zkoumaných statistik o tři procentní body nižší nezaměstnanost než ostatní příhraniční obce v daném regionu. Vědečtí pracovníci zároveň vyvracejí tvrzení, že odsud dochází k odlivu obyvatel kvůli omezením s životem v národním parku, počet obyvatel sice poklesl (patrně i v tabulce č. 11), avšak tempo úbytku bylo s vyhlášením NP Šumava výrazně zpomaleno a v některých obcích naopak obyvatel přibývá. Dále potvrzují i to, že lokální sídla jsou velmi bohatá, a to dvakrát až třikrát bohatší, než je celorepublikový průměr (velikost příjmů je zachycena v tabulce č. 12), obce také snáze dosáhnou na dotace, neboť mají vyšší šanci nasbírat mnoho bodů v hodnotících kritériích už jen díky své poloze v mimořádně chráněném území.

Tomuto stanovisku však oponuje většina místních samospráv, velmi často se také dostávají zájmy obcí do rozporu se zájmy vedení parku. Již v roce 1991, kdy byl vyhlášen NP Šumava, došlo ke sporu o vlastnictví lesů, neboť část z nich začala spadat pod ochránářská pravidla, tudíž v obcích ubyla některá pracovní místa v lesnictví, zvýšila se nezaměstnanost, nastal odliv obyvatel a jiné překážky. (SVOL, 2011) V návaznosti na vědecký postoj se obce ohrazují i tím, že statistiky údajně nemohou postihnout veškeré skutečnosti, jako třeba to, že vyšší příjmy jsou kompenzovány vyššími výdaji v oblasti úklidu odpadků po návštěvnicích či prohrnování sněžných stop. Na příkladu Kvildy je viditelné také uvádí to, že velká část jejich obyvatel je už v důchodu, zbytek pracuje v lesnickém průmyslu, a právě tam musejí procházet častými tendry. Nic se však nemění na tom, že většina obcí je závislá na cestovním ruchu z NP Šumava a de facto z něj „žije“. (Skoupá, 2017)

4.2.1 Horská Kvilda

Horská Kvilda náleží ke skupině obcí ležících v centrální Šumavě. Díky své nadmořské výšce (1 045 – 1 090 m.n.m.) patří k nejnvýše položeným obcím v Národním parku, což například přispívá k dostatečnému množství sněhu v zimním období. Pro obec je charakteristický typický horský ráz s roztroušenou zástavbou. V nedalekém okolí se nachází hned několik zajímavých míst – například Jezerní slat', Sejpy, Zlatá stezka, Naučná stezka Povydrří, Turnerova chata nebo Antýgl. (Obecní úřad Horská Kvilda, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

<i>Rok</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	4,01	4,03	4,21
Počet ubytovacích zařízení	5	6	7
Hosté	3 754	4 296	5 367
Počet přenocování	13 581	14 350	18 051
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	47,40	46,66	45,24
Populační růst	0	0	-1
Saldo migrace	-1	1	3
Průměrný věk	40,6 let	41,7 let	40,9 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.2 Kvilda

Kvildu lze bezpochyby zařadit mezi nejvýznamnější turistická střediska jak v NP Šumava, tak v celém regionu. Leží v nadmořské výšce 1 065 m n. m., což z ní dělá nejnvýše položenou obec v České republice. V nedalekém okolí je možné navštívit hned několik významných zajímavostí, mezi ty nejnámější patří například Prameny Vltavy, Jezerní slat' či Antýgl. Kvilda je též členem Svazu obcí NP Šumava. (Obecní úřad Kvilda, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

<i>Rok</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
------------	-------------	-------------	-------------

Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	4,75	3,89	3,78
Počet ubytovacích zařízení	15	15	13
Hosté	11 949	12 196	11 124
Počet přenocování	40 319	41 141	39 868
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	33,22	32,50	33,26
Populační růst	-4	0	0
Saldo migrace	-7	3	-3
Průměrný věk	45,2 let	45,5 let	45,4 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.3 Modrava

Obec Modrava je vyhledávaným centrem horské turistiky, kterou lze v tomto místě provozovat v jakémkoliv ročním období. Leží přímo v centru Národního parku a je tvořena třemi bývalými dřevařskými osadami – Vchynicí-Tetovem, Modravou a Filipovou Hutí. Specifickým prvkem krajinného rázu jsou tradiční šumavské domy se sedlovými střechami. Turisté si odsud mohou naplánovat výlet na nedaleký Poledník, Prameny Vltavy, Tříjezerní slati či k Vchynicko-Tetovskému plavebnímu kanálu. (Server České hory, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

Rok	2015	2016	2017
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	0,67	0,82	1,78
Počet ubytovacích zařízení	8	8	8
Hosté	7 769	7 959	10 363
Počet přenocování	24 636	24 571	31 068
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	113,39	111,84	104,68

Populační růst	0	1	3
Saldo migrace	2	0	2
Průměrný věk	41,0 let	40,4 let	38,6 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.4 Nová Pec

Až do současné doby zůstává obec Nová Pec dřevařskou osadou, kdy lesní práce představují největší zastoupení na trhu práce, a právě proto ji v mimosezónních měsících sužuje vyšší nezaměstnanost. Značná část obyvatel také pracuje přímo v Národním parku či v cestovním ruchu, díky tomu směřuje velká část aktivit vedení obce na rozvoj turismu. Nejznámější akcí je bezpochyby ukázka plavení dřeva po Schwarzenberském plavebním kanálu, mezi další zajímavá místa v okolí patří i například Vítkův kámen, Medvědí stezka či Plešné jezero. (Obec Nová Pec, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

Rok	2015	2016	2017
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	7,36	7,11	4,87
Počet ubytovacích zařízení	14	15	15
Hosté	7 663	8 732	10 693
Počet přenocování	32 588	35 236	38 888
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	14,95	14,95	14,72
Populační růst	-3	3	-2
Saldo migrace	-8	-3	9
Průměrný věk	44,7 let	45,1 let	46,0 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.5 Prášily

Šumavská obec Prášily, která se v minulosti proslavila zejména tradiční výrobou zrcadlového skla a ručního papíru, v současnosti patří k důležitým turistickým střediskům. Tato oblast nabízí desítky kilometrů značených pěších tras a cyklostezek, v zimním období pak upravované běžecké trasy všech možných stupňů a náročností. Jak je z názvu patrné, v blízkosti se nachází hned dvě ledovcová jezera – Prášilské jezero a jezero Laka, nelze však opomenout ani nedaleký Poledník. (Informační server ŠumavaNet.CZ, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

<i>Rok</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	11,94	4,98	5,60
Počet ubytovacích zařízení	6	6	6
Hosté	3 256	3 085	4 351
Počet přenocování	9 521	9 483	11 644
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	73,42	71,55	73,42
Populační růst	1	3	1
Saldo migrace	0	1	-5
Průměrný věk	39,5 let	39,7 let	39,8 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.6 Rejštejn

Na okraji Národního parku se nachází obec Rejštejn, která se v minulosti proslavila jako oblast pro rýžování zlata, v současné době má však velký potenciál právě v oblasti cestovního ruchu. Návštěvníci odsud mohou zavítat například na procházku do oblasti Povydří, která je považována za jedno z nejkrásnějších míst celé Šumavy a zároveň tvoří 7,5 km dlouhou pěší trasu zvanou Naučná stezka Povydří : Antýgl – Čeňkova pila či na již výše několikrát zmíněný Poledník. (Informační server ŠumavaNet.CZ, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

<i>Rok</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	10,86	7,76	6,74
Počet ubytovacích zařízení	7	6	7
Hosté	6 076	4 909	3 735
Počet přenocování	11 495	10 999	10 023
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	12,73	12,32	11,98
Populační růst	-2	1	2
Saldo migrace	-1	7	5
Průměrný věk	43,7 let	43,8 let	43,3 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.7 Srní

Obec Srní, která se rozkládá na pláni nad údolím Vydry pod vrchem Spálený, je charakteristická hned několika zajímavostmi. První z nich je hned její název, který je doslova odvozen od srnek, jež se tady v minulosti vyskytovaly ve velmi hojném množství. Také zde byla natočena slavná filmová trilogie Pod jezevčí skálou, Na pytlácké stezce a Za trnkovým keřem. V neposlední řadě jsou tu k vidění typické roubené domy na kamenné podezdívce, které mají nejen šindelové střechy, ale i stěny. Zajímavostí a zároveň atraktivitou je též unikátní výběh s vlky o rozloze asi 3 hektary. Cestovatelé odsud mohou vyrazit na Vchynicko-tetovský plavební kanál či na již zmiňovanou Naučnou stezku Povydrí : Antýgl – Čeňkova pila. (Server České hory, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

<i>Rok</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	9,38	7,51	5,23
Počet ubytovacích	20	17	18

zařízení			
Hosté	27 993	28 790	37 650
Počet přenocování	92 554	93 881	117 164
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	13,66	14,24	14,68
Populační růst	-4	0	1
Saldo migrace	1	-10	-8
Průměrný věk	43,8 let	44,6 let	46,1 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.8 Stožec

V údolí řeky Studené Vltavy a asi 30 km od okresního města Prachatic se nachází obec Stožec. Na přelomu 18. a 19. století zde žilo skoro 3 000 obyvatel, avšak jejich počet po 2. světové válce rapidně klesl. I přes to však i nadále patří mezi největší obce jižní části Národního parku. Jakožto významné středisko šumavského cestovního ruchu láká na různé atraktivitu, za zmínku stojí například České Žleby, Plešné jezero či Schwarzenberský plavební kanál. (Obecní úřad Stožec, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

Rok	2015	2016	2017
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	4,89	5,25	4,37
Počet ubytovacích zařízení	13	13	12
Hosté	8 857	8 343	7 766
Počet přenocování	23 077	25 973	22 403
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	54,27	52,37	53,70
Populační růst	-2	2	0
Saldo migrace	5	5	-5
Průměrný věk	42,8 let	42,4 let	44,0 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.2.9 Strážný

Poslední z obcí ležících v Národním parku se nachází přímo u frekventovaného hraničního přechodu do sousedního Německa. Původně se tato obec jmenovala Kunžvart, stejně jako zřícenina přilehlého hradu, později byla přejmenována. Kolem Strážného se táhne značné množství běžeckých tras, které jsou dokonce napojeny i na šumavskou Bílou stopu. Na své si zde přijdou i milovníci pěší turistiky, mohou se odsud totiž vypravit na nedaleké bunkry či na Prameny Vltavy. (Oficiální stránky městysu Strážný, 2018)

Významné statistické charakteristiky pro komparaci:

<i>Rok</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Průměrná míra nezaměstnanosti (%)	3,32	3,24	2,65
Počet ubytovacích zařízení	6	6	6
Hosté	-	-	-
Počet přenocování	-	-	-
Hustota obyvatel (obyvatel/km ²)	10,72	10,91	11,26
Populační růst	3	2	-1
Saldo migrace	14	-10	-13
Průměrný věk	37,2 let	37,6 let	38,1 let

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2015-2017

4.3 Komparace obcí

Na základě zjištěných významných statistických charakteristik je možné provést vzájemnou komparaci obcí v jednotlivých letech. Dle studia odborné literatury bylo zvoleno celkem 7 zásadních indikátorů, které pomohou určit skóre za každou jednotlivou zvolenou obec.

První důležitou proměnnou je míra nezaměstnanosti, která je vyjádřena jako průměr všech jednotlivých měsíčních měř nezaměstnanosti v průběhu celého roku, vydělená jejich celkovým počtem. Žádoucí je, aby byla co možná nejnižší. Velká část obcí ležících v NP Šumava je závislá na turismu, a právě pro to může docházet k sezónním výkyvům.

Dalším indikátorem je počet ubytovacích zařízení v obci, který je pro účely komparace přepočítán na počet obyvatel. Ubytovací zařízení jsou zásadní jak pro rozvoj cestovního ruchu v obci, tak pro příjmy do obecního rozpočtu. S tím souvisí i další indikátor, a to průměrný počet nocí, které hosté v obci setrvávají.

Následně je dobré srovnat i hustotu obyvatel, v tomto případě na kilometr čtvereční. Zhuštění zástavby může pro obec znamenat zvýšení kvality bydlení místních obyvatel, neboť to, co je na sobě navzájem závislé se k sobě prostorově přiblíží, naopak v místech, kde je hustota nízká, lze jen stěží budovat smysluplnou infrastrukturu s rozumným využitím zdrojů jakým je třeba půda. V cestovním ruchu to lze aplikovat například na vzdálenost ubytovacího zařízení od autobusového nádraží.

Populační růst znamená rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými, též ho můžeme považovat za základní indikátor velikosti, významu nebo úspěšnosti obce, je totiž důležité, aby obec byla atraktivní pro nové občany, kteří tu v nejlepším případě zakládají rodiny.

Saldo migrace vyjadřuje rozdíl mezi přistěhovalými a vystěhovalými obyvateli, optimálně by mělo být kladné, neboť v případě, že je saldo migrace záporné, dochází k odlivu obyvatel z oblasti, což má vliv i na obecní rozpočet, kde jsou jeho určité složky přepočteny na počet obyvatel (příkladem příjmy ze státního rozpočtu).

Posledním ukazatelem je průměrný věk obyvatel obce, který indikuje její věkovou skladbu a odráží případné stárnutí obyvatel, které je nežádoucí.

Tabulka č 13: Komparace za rok 2015

Rok 2015	Horská Kvilda	Kvilda	Modrava	Nová Pec	Prášíly	Rejštejn	Srní	Stožec	Strážný
Míra nezaměstnanosti	3	4	1	6	9	8	7	5	2
Počet ubytovacích zařízení	4	2	1	7	6	8	3	5	9
Průměrný počet nocí*	2	3	5	1	6	8	4	7	-
Hustota obyvatel	4	5	1	6	2	8	7	3	9
Populační růst	3,5	8,5	3,5	7	2	5,5	8,5	5,5	1
Saldo migrace	6,5	8	3	9	5	6,5	4	2	1
Průměrný věk	3	9	4	8	2	6	7	5	1
Skóre celkem	24	36,5	13,5	43	26	42	36,5	25,5	23

* pouze pro dílčí komparaci, neboť obec Strážný nemá potřebná data

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 14: Přepočet dat za rok 2015

Rok 2015	Horská Kvilda	Kvilda	Modrava	Nová Pec	Prášíly	Rejštejn	Srní	Stožec	Strážný
Počet ubytovacích zařízení	0,0781	0,1103	0,1111	0,0315	0,0392	0,0293	0,0816	0,0674	0,0130
Počet přenocování	3,62	3,37	3,17	4,25	2,92	1,89	3,31	2,61	-

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 15: Výsledné pořadí za rok 2015

Pořadí	Obec
1.	Modrava
2.	Strážný
3.	Horská Kvilda
4.	Stožec
5.	Prášíly
6.-7.	Kvilda a Srní
8.	Rejštejn
9.	Nová Pec

Zdroj: Vlastní zpracování

Při srovnání obcí za rok 2015 si dle výsledků nejlépe vedla Modrava, která patří k turisticky hojně navštěvovaným místům. Ze všech obcí vyčnívala zejména svojí nízkou mírou nezaměstnanosti, která v tomto zkoumaném roce dosahovala pouze 0,67 %. Skvělých výsledků dosáhla také v hustotě obyvatelstva a počtu ubytovacích zařízení, z čehož vyplývá, že obec za sledované období disponovala předpoklady pro optimální infrastrukturu. Nejhoršího výsledku dosáhla v indikátoru průměrného věku, nicméně stárnutí populace se snažila obec řešit svým sociálním programem (porodné či finanční příspěvky na děti).

Za ní následuje obec Strážný, která v tomto sledovaném období vynikala zejména v demografických indikátorech, což znamená, že je atraktivní pro usazení nových obyvatel a dle výsledků výše se jí je podařilo přilákat i udržet, též tato obec vykazovala nejnížší průměrný věk. Naopak nedostatky měla v infrastruktuře, obec také nemá dostupná data pro počet hostů a počet přenocování.

Horská Kvilda, která zaujímá třetí pozici, se v tomto roce potýkala s odlivem obyvatel, avšak dosahovala dobrých čísel v oblasti nezaměstnanosti. V obci Stožec, která je stále ještě v pomyslné lepší polovině, sice nedocházelo k odlivu obyvatel, avšak ani k populačnímu růstu. V ostatních obcích tabulky odpovídaly indikátory jejich umístění, tedy horší polovině – v Prášílech bylo nejvíce nezaměstnaných, na Kvildě nejstarší obyvatelstvo, v Srní více lidí zemřelo, než se narodilo. Předposlední Rejštejn má špatnou

infrastrukturu a v tomto roce i malý počet ubytovacích míst, což negativně ovlivnilo nezaměstnanost (lokální obce žijí z cestovního ruchu).

Na posledním místě v tomto sledovaném roce skončila obec Nová Pec, která vykazovala absolutně nejhorší saldo migrace ze všech obcí, avšak již v tomto roce si zastupitelé problém uvědomovali a rozhodli se cílit nejen na nalákání dalších turistů, nýbrž nových obyvatel. Není divu, že obec neměla ani o nic moc lepší průměrný věk, i veškeré ostatní indikátory byly podprůměrné.

Co se týká dílčí komparace průměrného počtu přenocování tak by si naopak nejlépe vedla právě Nová Pec, za ní Horská Kvilda, Kvilda, Srní, Modrava, Prášíly, Stožec a Rejštejn. Je pravděpodobné, že by tento indikátor mohl změnit výsledné pořadí, avšak jak už bylo výše několikrát uvedeno, nelze ho do celkového skóre zahrnout, neboť obec Strážný nevykazuje potřebná data.

Tabulka č 16: Komparace za rok 2016

Rok 2016	Horská Kvilda	Kvilda	Modrava	Nová Pec	Prášíly	Rejštejn	Srní	Stožec	Strážný
Průměrná míra nezaměstnanosti	4	3	1	7	5	9	8	6	2
Počet ubytovacích zařízení	3	1	2	7	6	8	4	5	9
Průměrný počet nocí*	3	2	6	1	7	8	4	5	–
Hustota obyvatel	4	5	1	6	2	8	7	3	9
Populační růst	8	8	5,5	1,5	1,5	5,5	8	3,5	3,5
Saldo migrace	4,5	3	6	7	4,5	1	8,5	2	8,5
Průměrný věk	4	9	3	8	2	6	7	5	1
Skóre celkem	27,5	29	18,5	36,5	21	37,5	42,5	24,5	33

* pouze pro dílčí komparaci, neboť obec Strážný nemá potřebná data

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 17: Přepočet dat za rok 2016

Rok 2016	Horská Kvilda	Kvilda	Modrava	Nová Pec	Prášíly	Rejštejn	Srní	Stožec	Strážný
Počet ubytovacích zařízení	0,0938	0,1079	0,1096	0,0338	0,0382	0,0243	0,0723	0,0650	0,0132
Počet přenocování	3,34	3,37	3,09	4,04	3,07	2,24	3,26	3,11	–

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 18: Výsledné pořadí za rok 2016

Pořadí	Obec
1.	Modrava
2.	Prášily
3.	Stožec
4.	Horská Kvilda
5.	Kvilda
6.	Strážný
7.	Nová Pec
8.	Rejštejn
9.	Srní

Zdroj: Vlastní zpracování

I ve zkoumaném roce 2016 se na prvním místě umístila Modrava, která si pohoršila výrazněji jen v populačním růstu a saldu migrace, avšak stále dosahovala skvělých výsledků v jiných a pro ni silných indikátorech (nezaměstnanost, hustota obyvatel).

Na druhém místě se překvapivě umístila obec Prášily, která si oproti předchozímu roku vylepšila problémové indikátory a vykazovala nižší nezaměstnanost společně s nižším odlivem obyvatel. O jednu pozici si polepšil i nyní třetí Stožec, a to díky lepšímu výsledku v indikátoru populačního růstu. Naopak obec Horská Kvilda si v něm výrazně pohoršila.

Na pomyslném přelomu se pak nachází obec Kvilda, v tomto roce s nejlepším výsledkem co do počtu ubytovacích zařízení, avšak výrazně si polepšila i v saldu migrace.

Velký propad registruje obec Strážný, která se v tomto roce potýkala s enormním odlivem obyvatel, což ovlivnilo i populační růst obce, i přes to nadále zůstává místem s nejmladším věkovým složením obyvatelstva. Z posledního místa na sedmé si polepšila obec Nová Pec, jejíž zastupitelé přijmuli v minulém roce efektivní opatření v oblasti slabých ukazatelů, a právě díky tomu došlo k patrnému zlepšení, zejména pak v indikátoru populačního růstu. Na předposledním místě stále zůstává obec Rejštejn, která vykázala největší počet nezaměstnaných, avšak i přes to v ní nedochází k odlivu obyvatel, neboť si právě v tomto indikátoru vedla paradoxně ze všech obcí nejlépe. Poslední místo v tabulce připadlo na obec Srní, zhoršení nastalo zejména v saldu migrace.

Co se týče dílčí komparace počtu přenocování v tomto roce, tak je skoro totožná jako v roce předchozím, došlo zde pouze ke dvěma změnám. Na prvním místě stále stojí obec Nová Pec, za ní následuje Kvilda, která si polepšila o jedno místo před Horskou Kvildou. Beze změny je i obec Srní, po ní Stožec a Modrava, která se naopak o místo propadla. Pořadí uzavírají stejně jako loni obce Prášily a Rejštejn.

Tabulka č. 19: Komparace za rok 2017

Rok 2017	Horská Kvilda	Kvilda	Modrava	Nová Pec	Prášíly	Rejštejn	Srní	Stožec	Strážný
Průměrná míra nezaměstnanosti	4	3	1	6	8	9	7	5	2
Počet ubytovacích zařízení	2	3	1	7	6	8	4	5	9
Průměrný počet nocí*	3	2	5	1	7,5	7,5	4	6	–
Hustota obyvatel	4	5	1	6	2	8	7	3	9
Populační růst	7,5	5,5	1	9	3,5	2	3,5	5,5	7,5
Saldo migrace	3	5	4	1	6,5	2	8	6,5	9
Průměrný věk	4	7	2	8	3	5	9	6	1
Skóre celkem	24,5	28,5	10	37	29	34	38,5	31	37,5

* pouze pro dílčí komparaci, neboť obec Strážný nemá potřebná data

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 20: Přepočtení dat za rok 2017

Rok 2017	Horská Kvilda	Kvilda	Modrava	Nová Pec	Prášíly	Rejštejn	Srní	Stožec	Strážný
Počet ubytovacích zařízení	0,1094	0,0935	0,1096	0,0338	0,0382	0,0283	0,0766	0,0615	0,0132
Počet přenocování	3,36	3,58	3,00	3,64	2,68	2,68	3,11	2,88	–

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 21: Výsledné pořadí za rok 2017

Pořadí	Obec
1.	Modrava
2.	Horská Kvilda
3.	Kvilda
4.	Prášíly
5.	Stožec
6.	Rejštejn
7.	Nová Pec
8.	Strážný
9.	Srní

Zdroj: Vlastní zpracování

Ani v roce 2017 se první místo nezměnilo, opět ho obhájila obec Modrava, která si v tomto roce dokonce vedla nejlépe ze všech zkoumaných let. Z tabulky je patrné, že dosáhla prvního místa hned ve čtyřech ukazatelích, tudíž měla nejnížší počet nezaměstnaných obyvatel, optimální počet ubytovacích zařízení a s nimi i příslušnou infrastrukturu, a navíc v ní docházelo k žádoucímu populačnímu růstu, který obecně může harmonizovat saldo migrace.

V pořadí druhá je Horská Kvilda, jejíž indikátory se ve všech zkoumaných období řadily vždy do lepšího průměru, v roce 2017 však dosahovaly nejlepších hodnot. Podobně

je na tom i druhá Kvilda, která každým rokem vykazovala lepší hodnoty, největší posun zejména pak u indikátorů salda migrace a populačního růstu, během let se jí i výrazně omladila skladba obyvatel.

Naopak obec Prášily vykazuje oproti přechozímu roku horší průměrnou míru nezaměstnanosti i například saldo migrace, indikátory se celkově více podobají těm z roku 2015, i proto si tato obec v žebříku pohoršila. Horší výsledky oproti přechozím rokům vykazuje i obec Stožec, kde by bylo vhodné přijmout opatření, která zabrání odlivu obyvatel, a naopak podpoří populační růst.

Obec Rejštejn se v tomto roce umístila lépe než v těch předchozích, zejména pak díky menšímu odlivu obyvatel z obce, většímu populačnímu růstu a celkovému omlazení populace. Žádná změna nenastala u obce Nová Pec, ta však za tento rok vykázala nejlepší ukazatel salda migrace a zároveň nejhorší u populačního růstu ze všech zkoumaných obcí, což v praxi znamená, že sice v obci nedochází k odlivu obyvatel, ale také se noví obyvatelé nerodí či množství zemřelých počet narozených převyšuje.

Obec Strážný v průběhu let zaznamenala značný propad, kdy ještě v roce 2015 zaujímala druhou příčku v celkovém pořadí obcí s nejlepším výsledkem v oblasti odlivu obyvatel, o dva roky později je už předposlední s nejhorším výsledkem salda migrace. Na posledním místě i letos zůstává obec Srní, která sice vykázala lepší indikátory oproti minulému roku, avšak stále ne takové, aby došlo k nějakému zlepšení či posunu napříč tabulkou.

Dílčí komparace je skoro totožná jako loni, pořadí se u většiny obcí nezměnilo, akorát si o jedno místo pohoršila Modrava a Prášily s Rejštejnem se nyní dělí o poslední příčku.

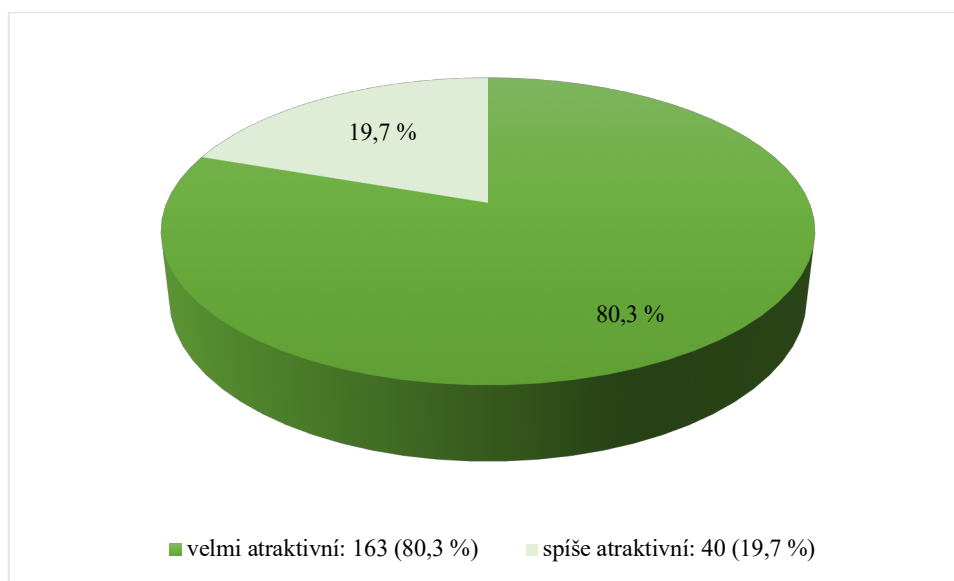
5 Výsledky a diskuse

5.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření probíhalo v období letních prázdnin, a to konkrétně mezi daty od 1.7.2018 do 31.8. 2018 v Národním parku Šumava. Nejdříve byl proveden předvýzkum, který ověřil, že otázky jsou srozumitelné a lze na ně jednoznačně odpovědět. Za tuto dobu se podařilo sesbírat data od reprezentativního vzorku, který tvořilo 203 respondentů.

Z průzkumu vyplývá, že typickým návštěvníkem je žena z Plzeňského kraje, mezi 31 až 45 lety se středoškolským vzděláním s maturitou, která je zaměstnaná jako úřednice či nemanuálně pracující. Do NP Šumava přijela v létě, a to osobním automobilem s dětmi či rodinou na 2 až 3 dny, přičemž jako typ ubytování zvolila penzion.

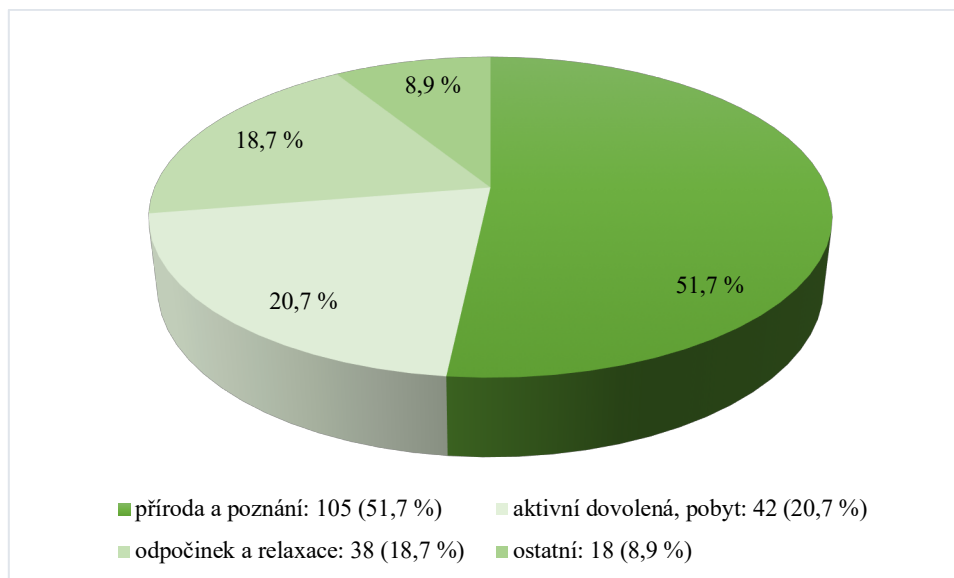
Graf č. 2: NP Šumava jako turistická destinace

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro většinu dotazovaných, konkrétně 163 (80,3 %), je Národní park Šumava velmi atraktivní turistickou destinací. Zbylá část, tedy 40 respondentů (19,7 %), považuje tuto destinaci za spíše atraktivní. Žádný z návštěvníků se nedomnívá, že by NP Šumava byla destinací spíše neatraktivní či zcela neatraktivní.

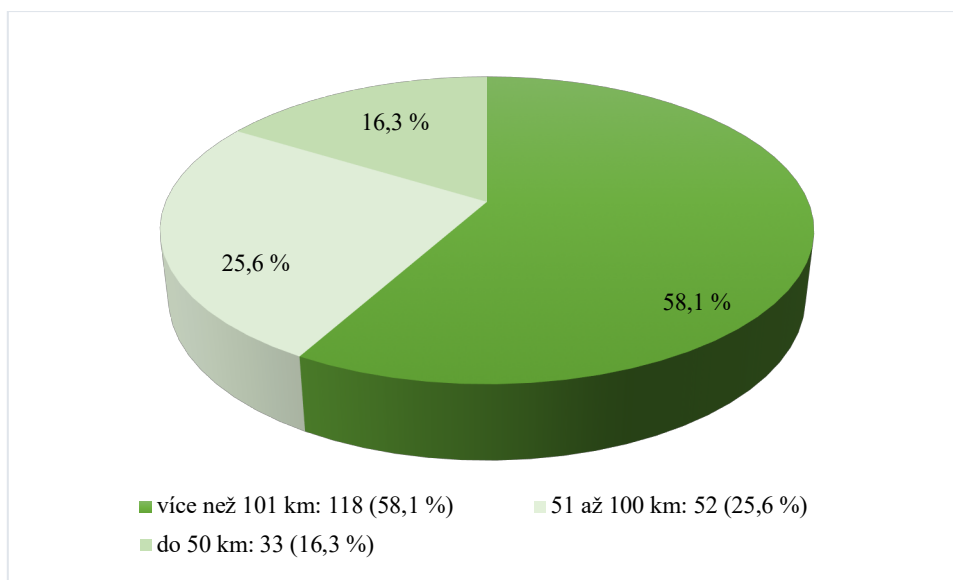
Graf č. 3: Hlavní důvod pobytu

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je patrné z grafu č. 3 mezi hlavní důvody návštěvy parku patří zejména pobyt v přírodě a také poznání, jelikož tuto možnost zvolilo 105 respondentů (51,7 %). Následuje aktivní dovolená, kterou v Národním parku Šumava praktikuje celkem 42 respondentů (20,7 %) a třetím nejčastějším důvodem je odpočinek a relaxace s 38 respondenty (18,7 %). Jako další důvod respondenti uvádějí pracovní cestu či kombinaci výše zmíněných možností, neboť si sem jezdí jak odpočinout, tak i aktivně trávit svůj volný čas; pro další část dotazovaných, kteří žijí nedaleko parku, je hlavním důvodem pobyt v atraktivním místě s krátkou dojezdovou vzdáleností. Do kategorie „ostatní“ pak spadají různorodé odpovědi, kdy respondenti uvádějí, že pobyt v destinaci pro ně představuje jakýsi návrat do dětství či sem přijíždějí na návštěvu vzdálené rodiny. Někteří z nich využívají pobyt v NP Šumava k nabití pozitivní energie nebo zde mají tak zvaný druhý domov.

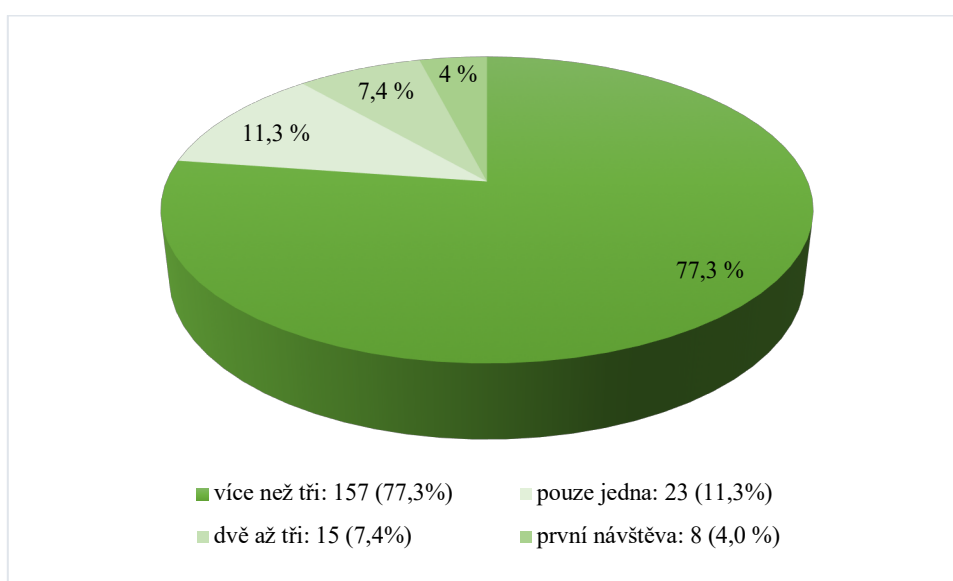
Graf č. 4: Vzdálenost od místa výjezdu

Zdroj: Vlastní zpracování

Při zkoumání celkové dojezdové vzdálenosti z místa bydliště do NP Šumava největší část návštěvníků, celkem 118 (58,1 %), přijíždí ze vzdálenosti, která je větší než 101 km od místa výjezdu. Pro 52 dotazovaných (25,6 %) představuje destinace cestu dlouhou mezi 51 km a 100 km. Zbylých 33 respondentů (16,3 %) dojíždí do parku z nedalekého okolí, jejich cesta proto není delší než 50 km.

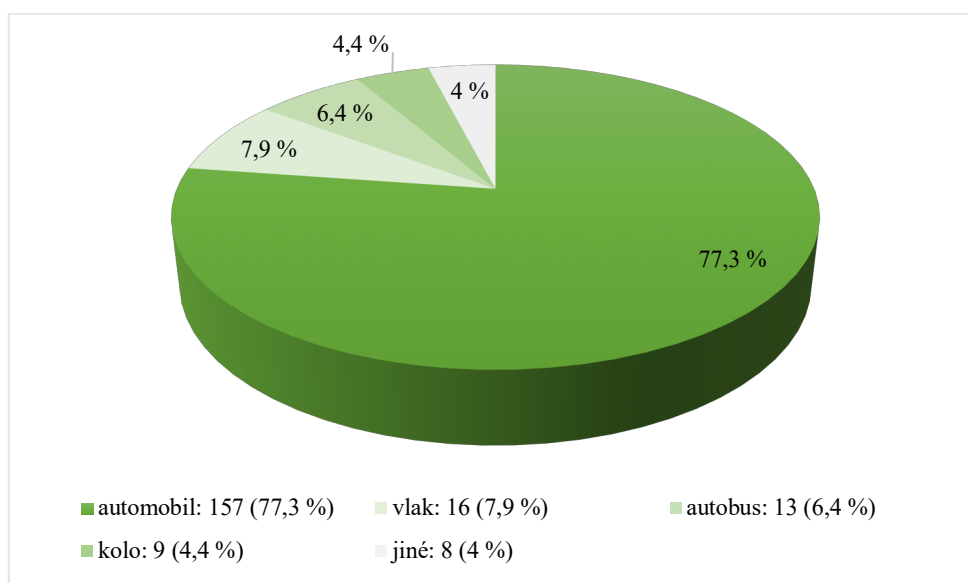
Graf č. 5: Počet návštěv NP Šumava v minulosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzhledem k atraktivnosti NP Šumava není překvapivé, že značná část návštěvníků zde není poprvé, nýbrž sem jezdí opakovaně (15 osob; 7,4 %). Druhá nejpočetnější skupina 157 dotazovaných (77,3 %) zde byla více než třikrát a u 23 respondentů (11,3 %) se jedná o jejich druhou návštěvu. Z výsledků vyplývá, že jen pro nepatrnou část (8 respondentů, 4 %) představuje pobyt první zavítání do destinace.

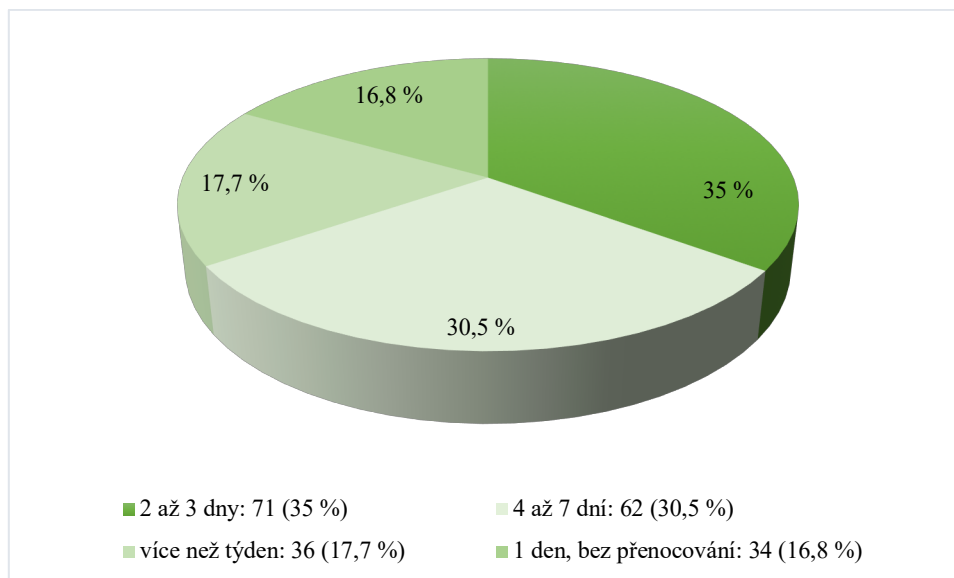
Graf č. 6: Zvolená doprava

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu č. 6, většina návštěvníků přijíždí do Národního parku Šumava osobním automobilem, celkově 157 respondentů (77,3 %). Druhým nejvíce využívaným dopravním prostředkem se stal vlak, který preferuje 16 dotazovaných (7,9 %), následuje autobus se 13 respondenty (6,4 %) a nelze opomenout ani kolo, jež využilo 9 osob (4,4 %). Do kategorie „jiné“ pak spadají zejména odpovědi jako kombinace různých dopravních prostředků, kdy respondenti volí typ dopravy v návaznosti na dostupnosti a obslužnosti zvolené lokality, také skútr či pěší chůze.

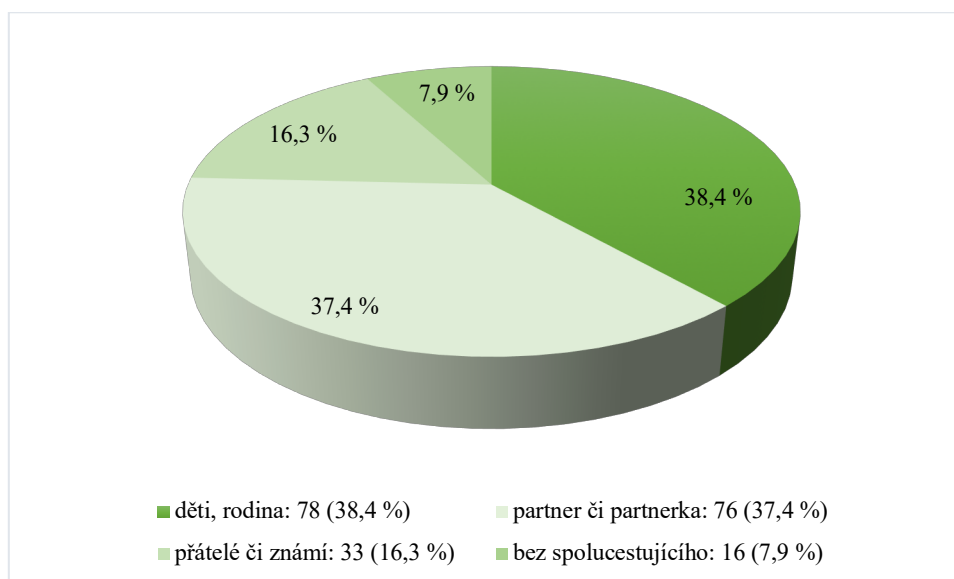
Graf č. 7: Délka pobytu

Zdroj: Vlastní zpracování

Co se týče délky pobytu, tak turisticky nejpoblárnější je tak zvaný prodloužený víkend, kdy účastníci cestovního ruchu v destinaci přebývají 2 až 3 dny, právě tuto možnost zvolilo celkem 71 dotazovaných (35 %). O něco delší pobyt, a to na 4 až 7 dní, preferuje 62 osob (30,5 %) a 36 návštěvníků (17,7 %) v Národním parku tráví dovolenou delší než týden. Na krátký pobyt, zejména jednodenní výlet, který nezahrnuje žádné přenocování, se vydalo 34 dotazovaných (16,8 %).

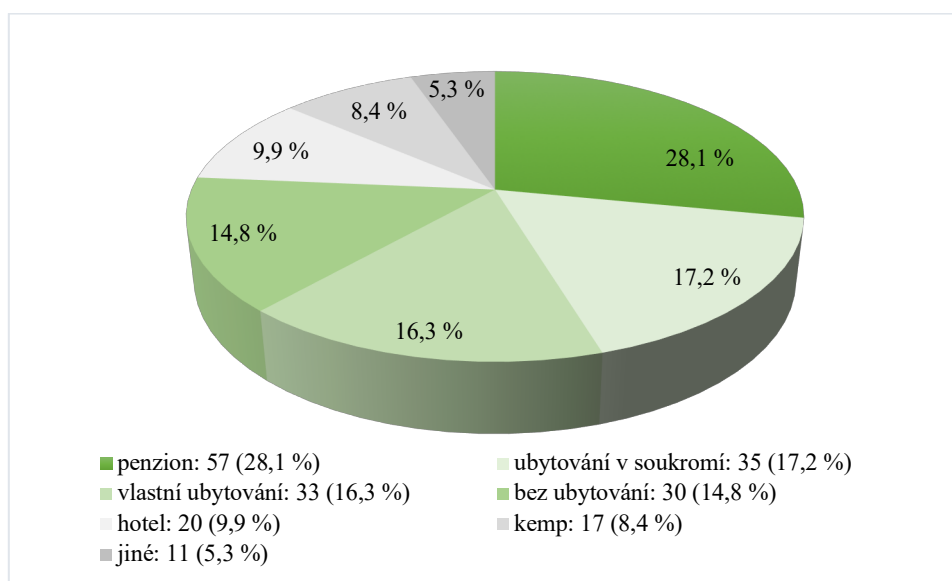
Graf č. 8: Spolucestující

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle grafu č. 8, je zřejmé, že NP Šumava je ideálním místem pro rodinou dovolenou, nejčastěji (78 respondentů; 38,4 %) sem totiž turisté přijíždí s dětmi nebo rodinou. Druhá skupina návštěvníků si pak svůj výlet užívá s partnerem či partnerkou (76 dotazovaných; 37,4 %), také s přáteli nebo známými (33; 16,3 %), ale najdou se i jedinci, kteří preferují cestování o samotě (16 osob; 7,9 %).

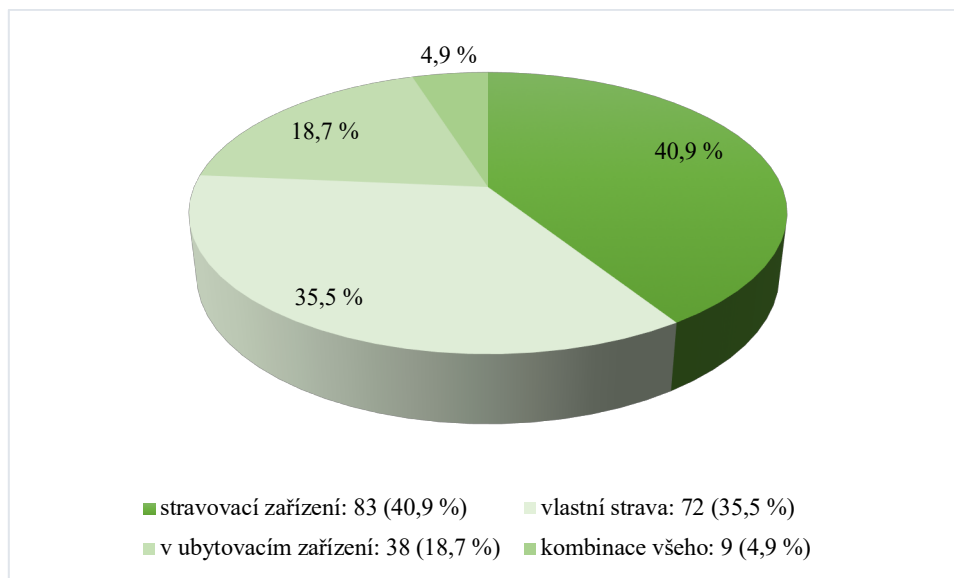
Graf č. 9: Zvolené ubytování

Zdroj: Vlastní zpracování

Návštěvníci NP Šumava se nejčastěji během svého pobytu ubytovávají v penzionech, což vyplývá z odpovědí 57 dotazovaných (28,1 %). Celkem 35 turistů (17,2 %) volí ubytování v soukromí, může se tedy jednat o přímý pronájem u soukromníků nebo internetovou službu Airbnb. Část návštěvníků (33 dotazovaných; 16,3 %) má v destinaci nějaké vlastní ubytování v podobě chaty či chalupy a 30 respondentů (14,8 %) nevyužívá žádného ubytování. Mezi další odpovědi patřil hotel (20 dotazovaných; 9,9 %), kemp (17; 8,4 %) nebo jiné alternativy, jako je především kombinace více ubytovacích zařízení, apartmány, ubytování u příbuzných, na nocovištích či venku „na tajňačku“.

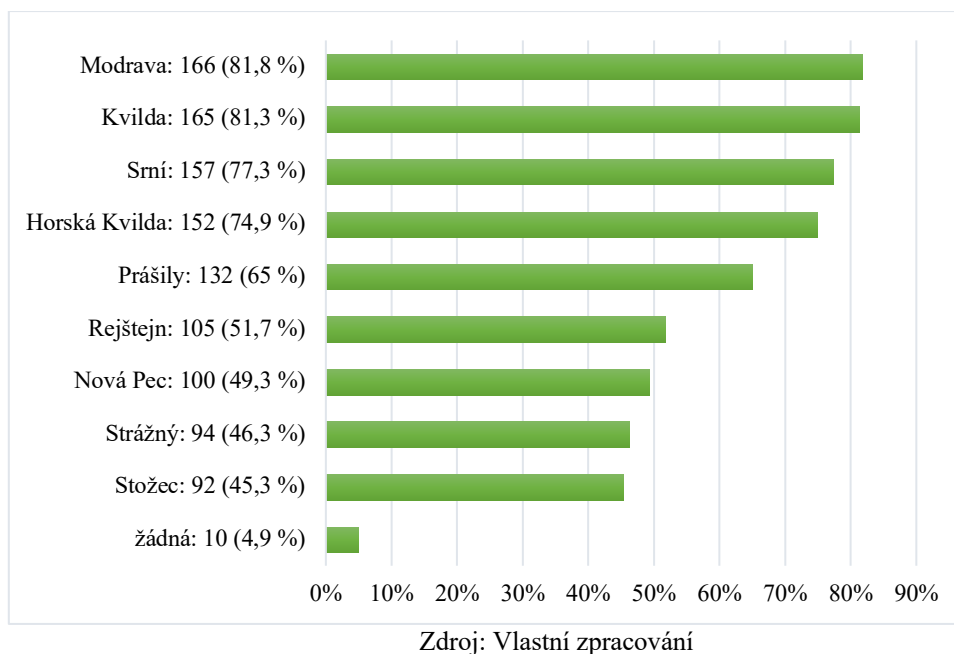
Graf č. 10: Stravování

Zdroj: Vlastní zpracování

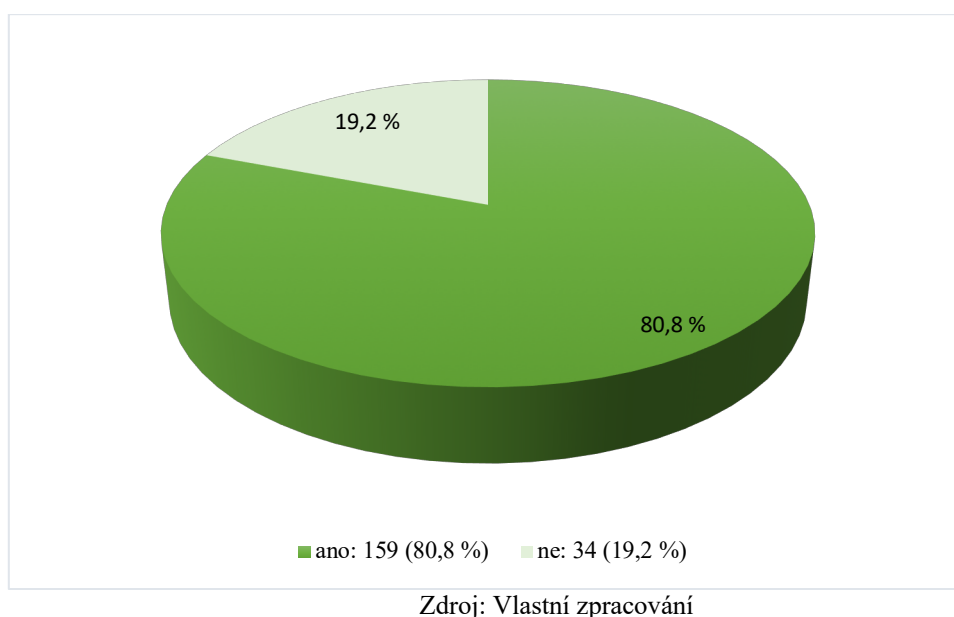
Návštěvníci NP Šumava při svém pobytu využívají k občerstvení nejčastěji stravovací zařízení jako restaurace či bistra (83 respondentů; 40,9 %). Značná část, konkrétně 72 dotazovaných (35,5 %), se však stravuje výhradně vlastním jídlem a někteří (38 osob; 18,7 %) mají dokonce zajištěné stravování v rámci svého ubytovacího zařízení (snídaně, polopenze, plné penze). Celkem 9 respondentů uvádí, že ideálně kombinují různé možnosti stravování – na svých cestách využívají zejména stravovací zařízení, avšak jsou-li zpět v ubytování, stravují se z vlastních předem nakoupených zásob, jedná se zejména o vlastní snídani a večeři a oběd či svačiny ve stravovacích zařízeních.

Graf č. 11: Navštívené obce

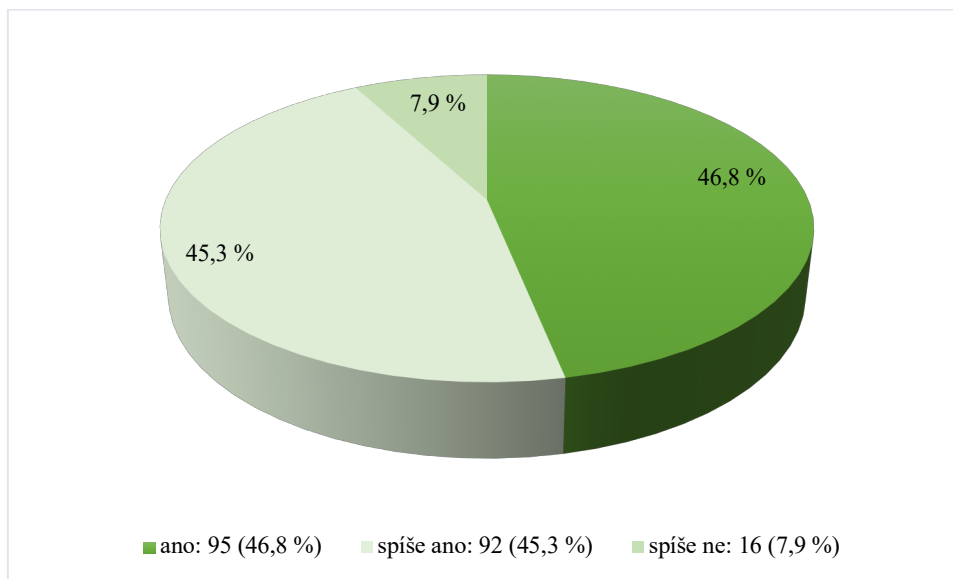
Z výsledků je patrné, že obce v NP Šumava jsou populárním výletním cílem a častou zastávkou přijíždějících návštěvníků. Turisticky nejvíce oblíbenou je bezpochyby obec Modrava, kterou navštívilo 166 respondentů z celkového počtu 203, velmi těsně za ní pak stojí Kvilda a na třetím místě je obec Srní. Zbytek obcí má následující pořadí: Horská Kvilda, Prášíly, Rejstejn, Nová Pec, Strážný a Stožec. Celkem 10 dotazovaných (4,9 %) žádnou obec nenavštívilo.

Graf č. 12: Stravování / ubytování v obci

Pokud respondenti odpověděli v předchozí otázce kladně, čekal je následně doplňující dotaz, a to, zdali využili v dané obci nějaké stravovací či ubytovací zařízení. Dle odpovědí vyplývá, že ve většině případů (159 respondentů; 80,8 %) se návštěvníci během návštěvy obce v ní také stravují či využívají možností ubytování.

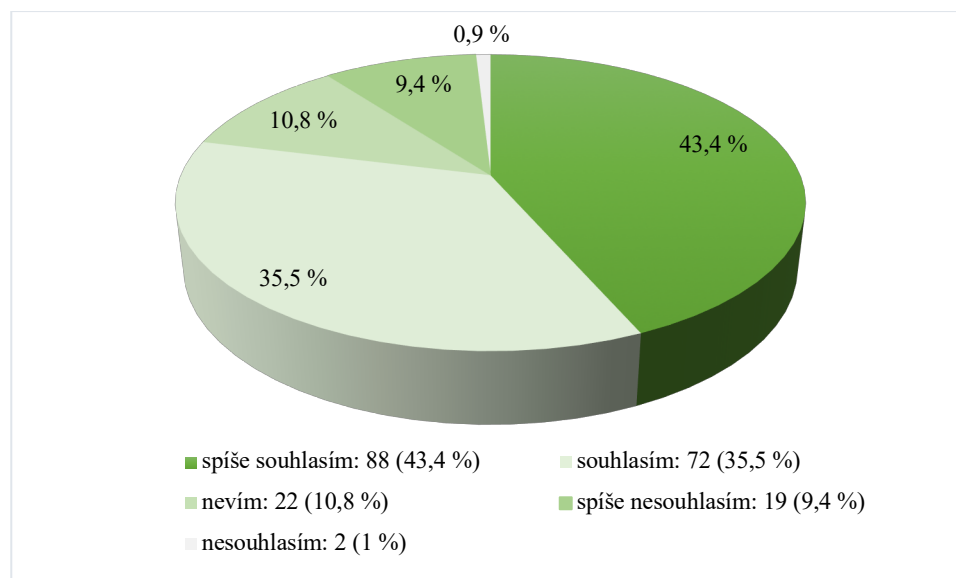
Graf č. 13: Spokojenost s dostupností a rozsahem služeb

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina dotazovaných, tedy 95 respondentů (46,8 %), se domnívá, že je nabídka služeb je na území Národního parku Šumava dostačující, a proto s ní byli zcela spokojeni (jak s rozsahem, tak dostupností). Další skupinou návštěvníků jsou ti, kteří jsou s nabídkou spíše spokojeni (92 osob; 45,3 %), avšak shledávají jistý prostor pro její zlepšení. Určitou nespokojenost vyjádřilo 16 dotazovaných (7,9 %), přičemž nikdo z návštěvníků nebyl zcela nespokojen.

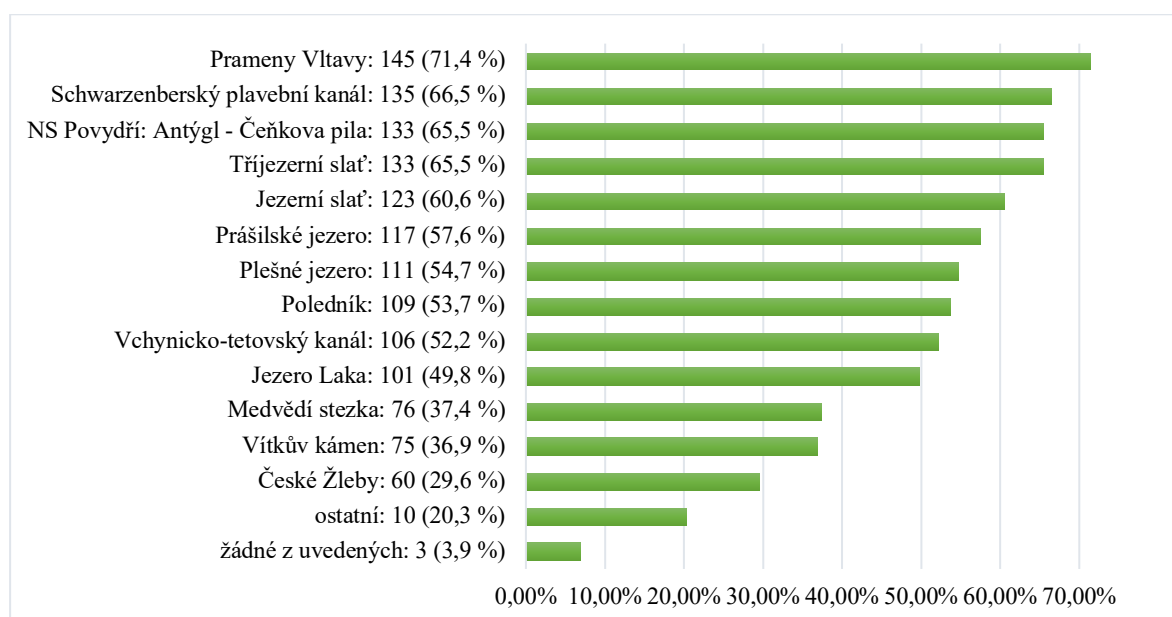
Graf č. 14: Ztotožnění s výrokem

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkem 88 respondentů (43,4 %) souhlasí s tím, že je NP Šumava destinace s příznivým poměrem cena/výkon (schopnost produktu dodat výkon jakéhokoliv druhu za svou cenu), druhá největší část návštěvníků se s ním dokonce kompletně ztotožňuje (72 dotazovaných; 35,5 %). Radikálně proti je pouze 1 % dotazovaných (2), spíše nesouhlasí 19 vyplňovatelů (9,4 %) a zbylých 22 lidí neví (10,8 %).

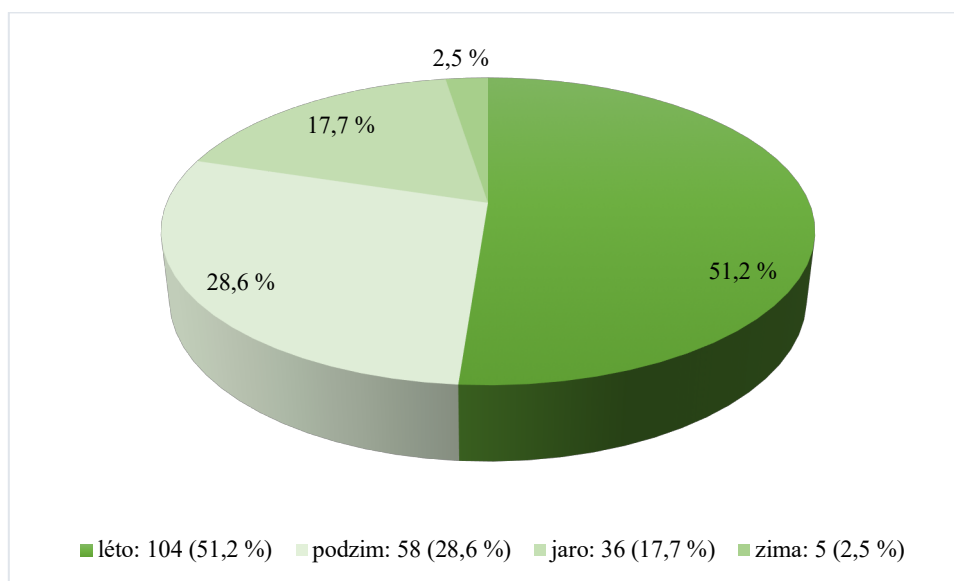
Graf č. 15: Navštívené atraktivity

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle grafu č. 15 jsou nejvýznamnějším turistickým místem dle výsledků Prameny Vltavy, které navštívilo celkem 145 dotazovaných z celkového počtu 203 respondentů (71,4 %). O pouhých 10 návštěvníků méně bylo na Schwarzenberském plavebním kanálu (66,5 %). Hned za ním se o třetí pozici společně dělí Naučná stezka Povydrří : Antýgl – Čeňkova pila a Tříjezerní slat', které navštívilo 133 dotazovaných (66,5 %). Další pořadí je dle turistické návštěvnosti následující: Jezerní slat', Prášílské jezero, Plešné jezero, Poledník, Vchynicko-tetovský kanál, Jezero Laka, Medvědí stezka, Vítkův kámen a České Žleby. Do kategorie „ostatní“ spadají odpovědi cestovatelů, kteří uvedli, že navštívili všechny zmíněné atraktivy, či ti, kteří uvedli, že se vydali i další zajímavá místa jako Boubínský prales, Černé a Čertovo jezero, Chalupskou slat' či jiné. Pouze tři respondenti uvedli, že bohužel ještě žádný zmíněný turistický bod nenavštívili.

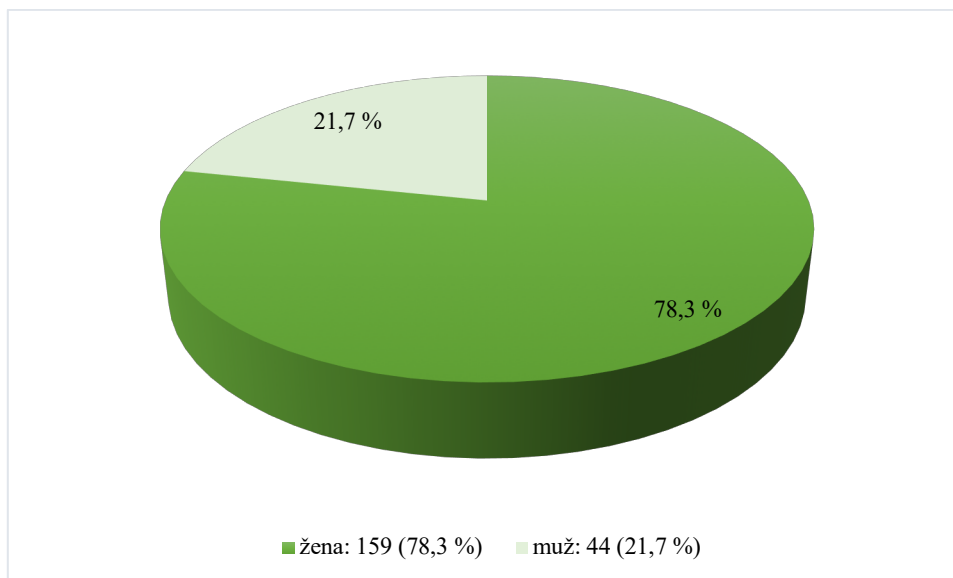
Graf č. 16: Preferované roční období k návštěvě

Zdroj: Vlastní zpracování

Krásy Národního parku Šumava objevuje nejvíce respondentů během léta (104 osob; 51,2 %), o návštěvníky však není nouze ani na podzim (58 dotazovaných; 28,6 %). Celkem 36 respondentů (17,7 %) uvedlo, že preferují návštěvu během jara a 5 (2,5 %) přijíždí na dovolenou v období zimy.

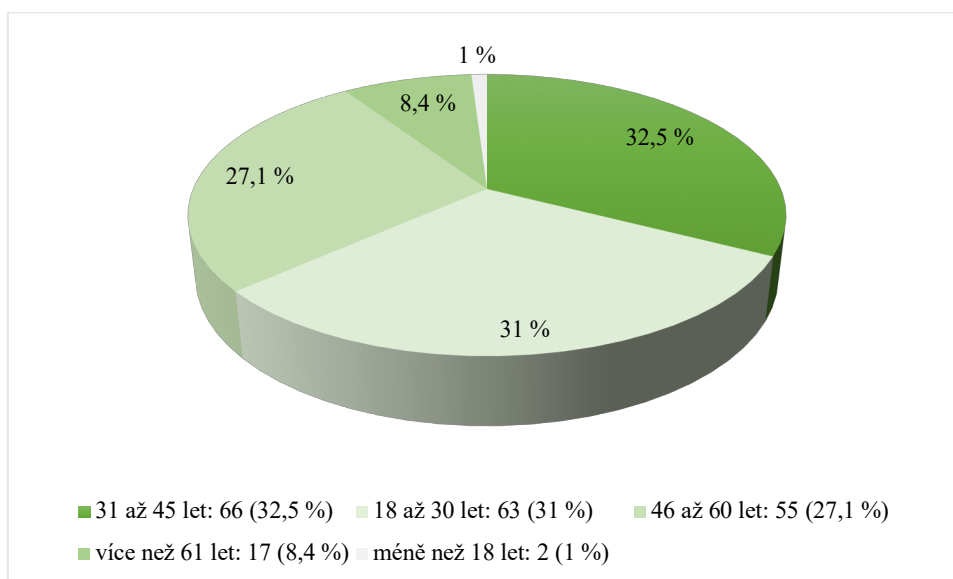
Graf č. 17: Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

V rozdělení respondentů dle pohlaví tvořily větší skupinu ženy, které odpovídaly 159krát (78,3 % z celkového počtu), zbylých 44 dotazovaných (21,7 % z celkového počtu) jsou zástupci mužského pohlaví.

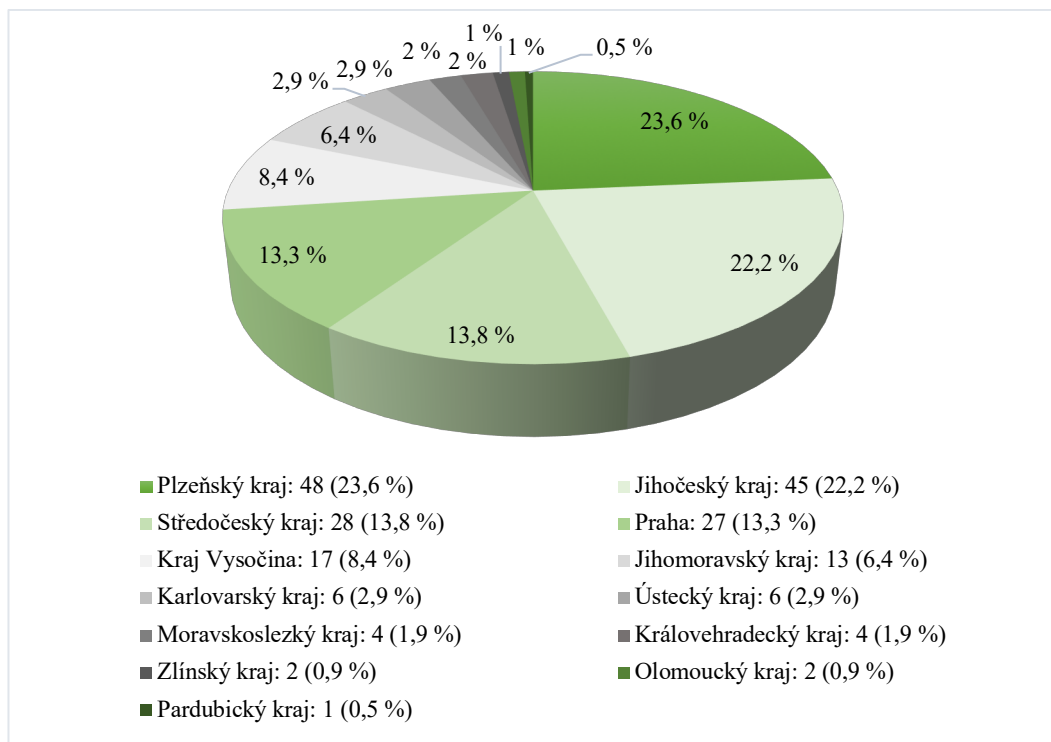
Graf č. 18: Věk respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií se staly osoby od 31 do 45 let (66 respondentů; 32,5 %), následně pak návštěvníci ve věku od 18 do 30 let (63 osob, 31 %) a také skupina od 46 do 60 let (55 zástupců; 27,1 %). Nelze však opomenout ani osoby nad 61 let, kterých bylo celkem 17 (8,4 %) a na 2 dotazované osoby (1 %) mladší 18 let.

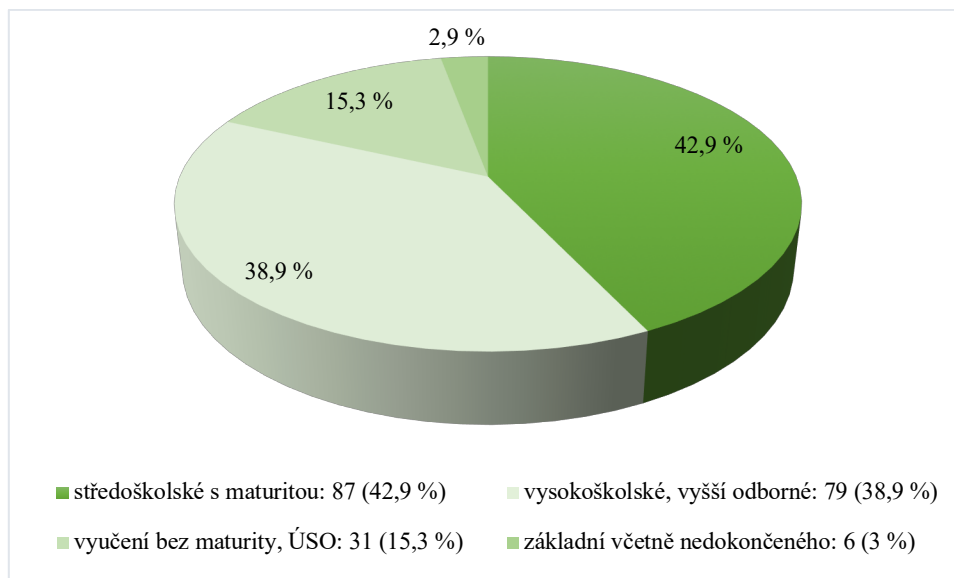
Graf č. 19: Trvalé bydliště

Zdroj: Vlastní zpracování

Na grafu č. 19 lze vidět, že celkem 48 dotazovaných (23,6 %) přijelo do NP Šumava z Plzeňského kraje, po něm následoval kraj Jihočeský (45 respondentů; 22,2 %) a třetí příčku představují návštěvníci ze Středočeského kraje (28 osob; 13,8 %). Ostatní kraje jsou pak zastoupeny v následujícím pořadí: Hlavní město Praha, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj, Královehradecký kraj, Zlínský kraj, Olomoucký kraj a Pardubický kraj. Žádný z respondentů neměl trvalé bydliště v Libereckém kraji.

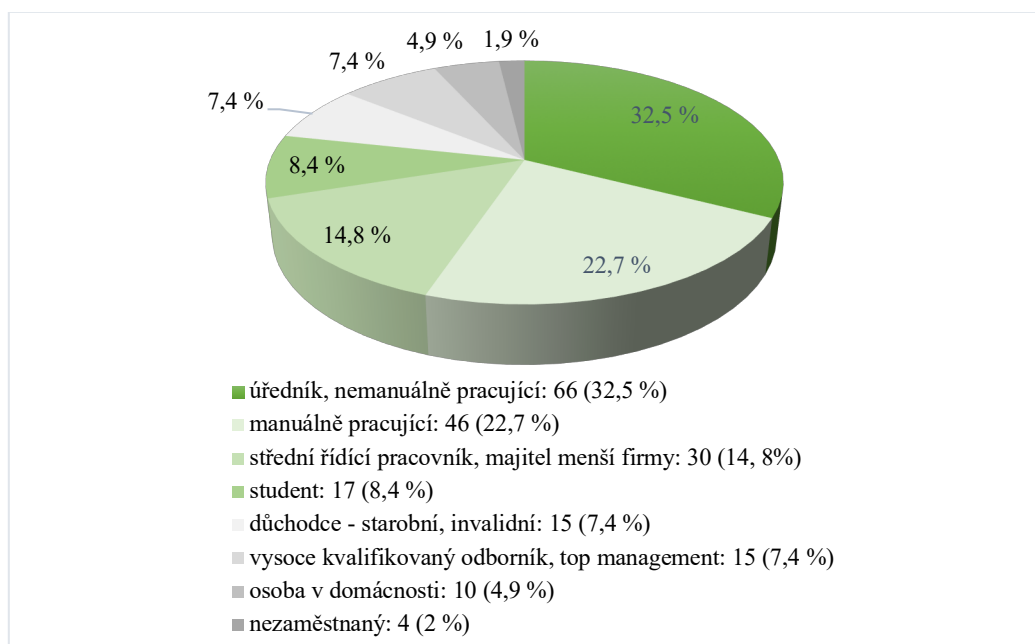
Graf č. 20: Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi nejpočetnější skupinu dotazovaných se řadí ti, kteří mají středoškolské vzdělání s maturitou (87 respondentů; 42,9 %), následují vysokoškolsky vzdělaní lidé a osoby s vyšším odborným vzděláním (79; 38,9 %), 31 respondentů (15,3 %) má vyučení bez maturity a 6 návštěvníků (3 %) uvedlo základní vzdělání.

Graf č. 21: Momentální ekonomická aktivita

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejčetnější skupinu dotazovaných tvoří lidé, kteří zastávají úřednické funkce či jsou nemanuálně pracující (66 návštěvníků; 32,5 %). Další početný, ačkoliv o něco méně, je soubor osob manuálně pracujících (46 respondentů; 22,7 %) a na třetím místě, co do počtu, jsou střední řídicí pracovníci či majitelé menších firem (30 dotazovaných; 14,8 %). Nelze však opomenout ani 17 studentů (8,4 %), 15 důchodců (7,4 %), 15 top managerů či vysoce kvalifikovaných odborníků (7,4 %), 10 osob v domácnosti (4,9 %) a také 4 nezaměstnané osoby (2 %).

5.1.1 Komparace s výsledky obdobných studií

Dílčím cílem práce je porovnání nově získaných dat ze sociologického výzkumu s výsledky obdobných studií z roku 2011 a 2014 z bodu 3.7.1., které přiblíží meziroční vývoj cestovního ruchu v NP Šumava.

Národní park Šumava zůstává dle nejnovějších výsledků i nadále velmi atraktivní turistickou destinací, stejně tak je pořád hlavním důvodem návštěvy příroda a poznání. Nic se nezměnilo ani na preferované dopravě, neboť návštěvníci stále nejčastěji přijíždějí do parku osobním automobilem ze vzdálenosti větší než 100 km a to opakovaně. Výsledky se shodují i v tom, že většina turistů zde byla více než 3krát. Oproti roku 2011 a 2014, kdy byla průměrná délka pobytu 4 až 8 dní (3 až 7 nocí), se však tento počet snížil na 2 až 3 dny (1 až 2 noci). Změna nastala i ve spolecestujících, neboť v předchozích letech bylo běžné, že návštěvníci přijížděli do NP Šumava pouze se svými partnery, nyní však většina cestuje jako rodina s dětmi. Preferovaným typem ubytování i nadále zůstává penzion. V roce 2011 se návštěvníci alespoň někdy stravovali ve veřejném stravovacím zařízení, avšak v roce 2014 a dle nejnovějších výsledků tuto možnost preferují nad ostatními.

V průběhu let přetrvává i spokojenost s rozsahem a dostupností služeb a opět se zlepšilo mínění o NP Šumava jako o destinaci s příznivým poměrem cena/výkon. Prameny Vltavy se stále mohou pyšnit prvenstvím jakožto nejoblíbenější a nejčastěji navštěvovanou turistickou, i v případě nejpreferovanějšího roční období je beze změny léto. U typického návštěvníka nastala změna v místě trvalého bydliště, kdy v posledních letech převládá Plzeňský kraj nad Prahou.

6 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, zdali cestovní ruch v Národním parku Šumava přispívá k udržitelnému rozvoji místních obcí. Dle výsledků je patrné, že cestovní ruch je nejsilnějším ekonomickým motorem na jejich území, a právě existence národního parku je pro něj zásadní. Klíčovou roli při řešení rozvojových otázek oblasti však hraje komunikace i následný rozhodovací proces mezi Správou Národního parku a představiteli obcí, který by měl vést ke vzájemné maximalizaci výhod z parku plynoucích. Zkoumané obce mají veškeré předpoklady k dalšímu rozvoji, v jejich okolí se totiž nachází velké množství různých atraktivit, které jsou lákavé nejen pro návštěvníky, ale mají značný potenciál přilákat i nové obyvatele. Díky své unikátní poloze disponují obce i dobrým přístupem k finančním zdrojům jako jsou dotace či ostatní investiční pobídky – například na výstavbu nové infrastruktury nebo modernizaci stávajících ubytovacích zařízení mohli představitelé požádat o financování prostřednictvím Regionálního operačního programu NUTS II Jihozápad, různé nákladnější projekty je pak možné spolufinancovat třeba z Operačního programu Životní prostředí. Stále však záleží na jejich přístupu ke správě a hospodaření, proto by vedení obcí mělo vždy usilovat o to, aby byly disponibilní finanční prostředky využity co možná nejefektivněji a docházelo k výstavbě kvalitní infrastruktury s ohledem na životní prostředí. Zároveň je třeba podpořit tvorbu nových pracovních míst, stejně tak i turistickou vybavenost. Využití a maximalizace veškerých výhod plynoucích z umístění v národním parku a správná implementace zmíněných opatření do strategických plánů zajistí obcím směřování k jejich udržitelnému rozvoji.

Při srovnání jednotlivých obcí z hlediska indikátorů trvale udržitelného cestovního ruchu si z nich nejlépe vedla Modrava, která dosahovala optimálních hodnot a celkově získala nejlepší skóre. Zároveň je i nejvíce navštěvovanou obcí dle výsledků dotazníkového šetření, a navíc se nedaleko ní nachází atraktivita Prameny Vltavy, jakožto nejoblíbenější turistický cíl v destinaci. V neposlední řadě dbá i na zajištění dostupnosti turistických tras v jakémkoliv ročním období, což je velmi důležité z hlediska rizika sezónnosti cestovního ruchu. Vyznačuje se také velmi nízkou mírou nezaměstnanosti. Lze ji proto použít jako modelový příklad, na jež by měly ostatní obce aspirovat.

Závěrem je důležité podotknout, že i po více než sedmi letech od prvního výchozího výzkumu, nově získaná data potvrzují, že Národní park Šumava zůstává i nadále velmi

atraktivní a výjimečnou turistickou destinací. Turisté se sem opakovaně vrací a při své návštěvě často využívají ubytovací či stravovací zařízení, proto by jich obce měly mít dostatek. Ukázalo se, že novým trendem poslední doby je cestování s dětmi, což pro místní obce i podnikatelské subjekty představuje příležitost za podmínek, že na ni budou schopni dobře reagovat, v opačném případě pak může jít o hrozbu. Velký potenciál k nalákání těchto (i nových) návštěvníků má budování a zajištění vhodné infrastruktury právě pro rodiny s dětmi, jako jsou hřiště nebo zábavní parky. V ubytovacích zařízeních by nemělo chybět doplňkové vybavení typu dětské přistýlky či stoličky, sportovní potřeby pro nejmenší by měly být dostupné v zařízeních, které zajišťují nabídku pro různé volnočasové aktivity. Samotná správa NP Šumava může zaujmout výstavbou interaktivních tabulí, zajištěním programu určeného pro rodiny s dětmi či bezbariérovým přístupem pro kočárky. Nejčastějším důvodem návštěvy NP Šumava však zůstává nedotčená šumavská příroda, proto je nutné i nadále dbát na její ochranu při jakémkoliv (nejen investičním) rozhodování a zachovat ji tak pro příští generace. Mohou to být právě děti současných turistů, kteří budou dalšími potenciálními návštěvníky i v budoucnu.

Tato diplomová práce může být podkladem pro další výzkumy zaměřené na obce přímo ležící v NP Šumava, zejména pro komparaci klíčových indikátorů udržitelného rozvoje v čase. Získané poznatky a doporučení mohou využít samotná vedení obcí, a cílit tak na zlepšení zjištěných nedostatků. Výsledky sociologického výzkumu navíc zobrazují profil a typické chování návštěvníka v destinaci, což může být užitečné pro místní podnikatelské subjekty k optimalizaci své nabídky služeb.

7 Seznam použitých zdrojů

BÁBÍK, Josef, Václav DANČO a Zdeněk TŮMA. *Propagace destinace z pohledu veřejné správy*. Brno, 2008.

DVOŘÁK, Jan. *Každoroční dárky od návštěvníků – neděkujeme* [online]. 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.npsmava.cz/gallery/36/11085-odpadky_v_nps.pdf

HESKOVÁ, Marie. *Základní problémy cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 223 s. ISBN 80-7079-047-4.

Horská Kvilda: Oficiální stránky [online]. Obecní úřad Horská Kvilda, 2018 [cit. 2018-09-04]. Dostupné z: <http://www.horskakvilda.eu/>

Hospodaření v Národním parku Šumava z pohledu místních samospráv. SVOL: Tisková zpráva [online]. Pelhřimov, 2011 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <http://www.svol.cz/aktuality/hospodareni-v-narodnim-parku-sumava-z-pohledu-mistnich-samosprav/>

Chránění živočichové. *Regionální informační servis* [online]. 2016 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/sumava/ochrana-prirody/chrani-zivocichove/>

Informace o obci. Oficiální stránky městysu Strážný [online]. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.strazny.cz/informace-o-obci/>

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4209-0.

KAŠPAR, Jiří a kol. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Merkur, 1987. 121 s.

KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada, 2005. Expert (Grada). 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

KIRBY, Seth. *Tourism for the future we want. Sustainable tourism*. 3rd edition. Blue & Green Tomorrow, 2014, s. 85.

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. 208 s. ISBN 978-80-247-4603-6.

KREJČÍ, František a Pavel HUBENÝ. *Biodiverzita/prosperita. Šumava: Čtvrtletník Správy NP a CHKO Šumava* [online]. Jaro. 2010 [cit. 2018-03-04]. ISSN 0862-5166. Dostupné z: www.npsmava.cz/gallery/6/2081-sumava_casopis_01_2010u.pdf

KŘÍŽEK, Felix a Josef NEUFUS. *Moderní hotelový management: nové trendy a metody v řízení hotelů, aktualizované informace o hotelovém provozu a jeho organizaci, optimalizace provozu s ohledem na ekologii a etiku, praktické příklady a fotografická příloha*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4835-1.

- MAIER, Karel. Udržitelný rozvoj území. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- Město Rejstejn: Historie, současnost. Informační server ŠumavaNet.CZ [online]. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.sumavanet.cz/rejstejn/historie.asp>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj* [online]. Praha, 2007 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf
- Modrava. Server České hory [online]. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://modrava.ceskehory.cz/>
- Naučné stezky v Národním parku Šumava. *Národní park Šumava* [online]. 2018 [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1129/sekce/naucne-stezky-v-np/>
- Národní park a chráněná krajinná oblast Šumava. *Sdružení Oficiálního informačního systému Český Krumlov* [online]. 2000 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/i_napasu.htm
- NOSKOVÁ, Zdenka, Ladislav PTÁČEK a Jana URBANČÍKOVÁ. Cestovní ruch v obcích [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://www.obcepro.cz/data/cestovni_ruch_v_obcich.pdf
- Obce NPŠ. *Národní park Šumava* [online]. 2012 [cit. 2018-03-24]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1214/sekce/obce-nps/>
- OGILVIE, F. W. *The Tourist Movement: An Economic Study*. London: P.S. King & Son, 1933. 228 s.
- Organigram, ročenky. *Národní park Šumava* [online]. 2018 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1017/sekce/organigram-rocenky/>
- PÁSKOVÁ, Martina. *Enviromentalistika cestovního ruchu*. Czech Journal of Tourism, 2012, roč. 1, č. 2.
- PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1.
- PAVLÁSEK, Zbyněk. *Netradiční aktivity v biosférické rezervaci Šumava: studie možností rozvoje netradičních sportovních a turistických aktivit* [online]. 2006 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.npsumava.cz/storage/setr_aktivity1.pdf
- Prášily a okolí: Historie, současnost. Informační server ŠumavaNet.CZ [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.sumavanet.cz/prasily/historie.asp#soucasnost>
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

Průvodci Šumavou. *Národní park Šumava* [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1072/sekce/pruvodci-sumavou/>

Příprava satelitního účtu cestovního ruchu v ČR - 2000. *Český statistický úřad* [online]. 2004 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1522-04--2__metodicke_vysvetlivky

Regionální rozvojová agentura Šumava. *Cestovní ruch na Šumavě: Rozvojový koncept udržitelného cestovního ruchu* [online]. 2007 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: http://www.tourism4nature.org/results/su_pictures/su03_tmp_cz.pdf

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024740393.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. 554 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SKOUPÁ, Adéla. Vědci: Šumavské obce jsou bohaté, národní park jim prospívá. Psali to od stolu, kritizuje starosta [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/lidem-na-sumave-se-zije-lepe-nez-jinde-v-republice-upozornuj/r~0cd3da18171e11e7b9de0025900fea04/?redirected=1552988039>

Současná Nová Pec. Obec Nová Pec [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://www.novapec.info/index.php/turisticke-zajimavosti>

Srní. Server České hory [online]. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://srni.ceskehory.cz/>

Stožec: Historie, současnost. Obecní úřad Stožec [online]. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.stozec.eu/stozec/historie.asp>

Strategie trvale udržitelného turismu pro území Národního parku Šumava. *Národní park Šumava* [online]. Regionální rozvojová agentura Šumava, 2011 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: http://www.npsumava.cz/gallery/16/5048-strategie_cr.pdf

STŘÍBRNÁ, Marie, Jaroslav MUŽÍK a Pavel KAJML. Spolupráce veřejné správy a privátního sektoru v cestovním ruchu [online]. Praha, 2007 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/18d504b8-c3db-4d9e-aba8-7f6acfa2ee38/GetFile3_1.pdf

Sustainable Development of Tourism: Definition. *World Tourism Organization* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>

Sustainable Tourism for Development [online]. World Tourism Organization, 2013, 226 s. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/devcoengfinal.pdf>

ŠTĚCH, Milan. Biodiverzita rostlin a vegetace Šumavy. *Šumava: Čtvrtletník Správy NP a CHKO Šumava* [online]. Jaro. 2010 [cit. 2018-03-04]. ISSN 0862-5166. Dostupné z: www.npsumava.cz/gallery/6/2081-sumava_casopis_01_2010u.pdf

TITTELBACHOVÁ, Šárka. *Turismus a veřejná správa: průniky, dysfunkce, problémy, šance: státní politika turismu České republiky: systémový přístup k řešení problémů*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3842-0.

United Nations. *Report of the International Colloquium on Regional Governance and Sustainable Development in Tourism-driven Economies* [online]. New York, 2002 [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan007098.pdf>

Úvod. *Svaz obcí NP Šumava* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.svazobci.sumavanet.cz/svazobci/>

VITURKA, Milan. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

Výroční zpráva 2017. NP Šumava [online]. 2017 [cit. 2018-9-17]. Dostupné z: http://www.npsumava.cz/gallery/37/11220-rocenka_2017_nps.pdf

Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch: Šumava. CzechTourism [online]. 2014 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/zpravy.html>

WORLD TOURISM ORGANIZATION. *Indicators of sustainable development for tourism destinations: a guidebook*. Madrid: World Tourism Organization, 2004. 507 s. ISBN 92-844-0726-5.

ZATLOUKAL, Vladimír, Radek RUSS, Jana BERANOVÁ a Martin STARÝ. Výsledky inventarizace lesů v NP Šumava. *Šumava: Čtvrtletník Správy NP a CHKO Šumava* [online]. Jaro. 2015 [cit. 2018-03-04]. ISSN 0862-5166. Dostupné z: www.npsumava.cz/gallery/30/9190-sumava_jaro_2015.pdf

Základní údaje. Obecní úřad Kvilda [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.sumava.net/kvilda/zaklad.asp>

ZELENKA Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. ISBN 8023901524.

8 Seznam tabulek a grafů

Tabulky

- Tabulka č. 1 – Indikátory specifické pro národní park
- Tabulka č. 2 – Klíčová dostupná data z výzkumu z roku 2011
- Tabulka č. 3 – Klíčová dostupná data z výzkumu z roku 2014
- Tabulka č. 4 – Rozdělení ploch v Národním parku Šumava
- Tabulka č. 5 – Zonace v Národním parku Šumava
- Tabulka č. 6 – Výsledky hospodaření parku v průběhu let 2009 až 2017
- Tabulka č. 7 – Vývoj dotací v tis. Kč
- Tabulka č. 8 – Investiční výdaje v letech 2009 až 2017
- Tabulka č. 9 – Data z akce „Uklidme Šumavu“
- Tabulka č. 10 – Návštěvnost turistických center
- Tabulka č. 11 – Porovnání počtu obyvatel v průběhu let
- Tabulka č. 12 – Průměrný příjem na obyvatele v obcích
- Tabulka č. 13 – Komparace za rok 2015
- Tabulka č. 14 – Přepočet dat za rok 2015
- Tabulka č. 15 – Výsledné pořadí za rok 2015
- Tabulka č. 16 – Komparace za rok 2016
- Tabulka č. 17 – Přepočet dat za rok 2016
- Tabulka č. 18 – Výsledné pořadí za rok 2016
- Tabulka č. 19 – Komparace za rok 2017
- Tabulka č. 20 – Přepočet dat za rok 2017
- Tabulka č. 21 – Výsledné pořadí za rok 2017

Grafy

Graf č. 1 – Vývoj návštěvnosti v průběhu let

Graf č. 2 – NP Šumava jako turistická destinace

Graf č. 3 – Hlavní důvod pobytu

Graf č. 4 – Vzdálenost od místa výjezdu

Graf č. 5 – Počet návštěv NP Šumava v minulosti

Graf č. 6 – Zvolená doprava

Graf č. 7 – Délka pobytu

Graf č. 8 – Spolucestující

Graf č. 9 – Zvolené ubytování

Graf č. 10 – Stravování

Graf č. 11 – Navštívené obce

Graf č. 12 – Stravování / ubytování v obci

Graf č. 13 – Spokojenost s dostupností a rozsahem služeb

Graf č. 14 – Ztotožnění s výrokem

Graf č. 15 – Navštívené atraktivity

Graf č. 16 – Preferované roční období k návštěvě

Graf č. 17 – Pohlaví respondentů

Graf č. 18 – Věk respondentů

Graf č. 19 – Trvalé bydliště

Graf č. 20 – Nejvyšší dosažené vzdělání

Graf č. 21 – Momentální ekonomická aktivita

9 Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

jsem studentkou České zemědělské univerzity a má závěrečná diplomová práce se zabývá tématem „Trvale udržitelný cestovní ruch v NP Šumava“.

Dovolte mi, abych Vás tímto požádala o anonymní vyplnění krátkého dotazníku, který se týká nejen cestovního ruchu v parku, ale je zaměřen i na místní obce.

Váš názor a zkušenosti jsou pro mě velice důležité.

Děkuji za Vaši ochotu a čas.
Štěpánková Markéta

1) Jak byste ohodnotil/a NP Šumava jako turistickou destinaci?

velmi atraktivní spíše atraktivní spíše neatraktivní zcela neatraktivní

2) Jaký je hlavní důvod Vašeho pobytu?

příroda a poznání aktivní dovolená, pobyt odpočinek a relaxace
 pracovní cesta vlastní odpověď:

3) Jakou vzdálenost jste musel/a překonat, abyste se do NP Šumava dostal/a?

do 50 km 51 až 100 km více než 100 km

4) Navštívil/a jste již někdy NP Šumava?

pouze 1krát 2krát až 3krát více než 3krát ne, jsem tu poprvé

5) Jaký typ dopravy preferujete k cestě do NP Šumava?

osobní automobil autobus vlak kolo vlastní odpověď:

6) Jaká je délka Vašeho pobytu v NP Šumava?

1 den, bez přenocování 2 – 3 dny 4 – 7 dní více než týden

7) S kým jste do NP Šumava přijel/a?

s partnerem či partnerkou s přáteli či známými s dětmi, s rodinou s nikým

8) Jaký typ ubytování jste zvolil/a?

hotel penzion kemp ubytování v soukromí vlastní ubytování (chata, chalupa) bez ubytování vlastní odpověď:

9) Jaký typ stravování preferujete?

vlastní strava stravovací zařízení (restaurace, bistra) stravování v rámci zvoleného ubytovacího zařízení vlastní odpověď:

10) Navštívil/a jste někdy nějakou z obcí ležících v NP Šumava?

Horská Kvilda Kvilda Modrava Nová Pec Prášíly Rejštejn
 Srní Stožec Strážný žádnou jsem nenavštívil/a

11) Využil/a jste v dané obci ubytovací či stravovací zařízení? (Odpovídejte pouze, pokud jste v otázce č. 10 odpověděl/a kladně).

ano ne

12) Jste obecně spokojen/a s dostupností a rozsahem služeb v NP Šumava?

ano spíše ano spíše ne ne

13) Souhlasíte s výrokem: „NP Šumava je destinace s příznivým poměrem cena/výkon.“

souhlasím spíše souhlasím nevím spíše nesouhlasím nesouhlasím

14) Navštívil/a jste někdy nějaké z níže uvedených turisticky zajímavých míst?

Jezerní slat' Tříjezerní slat' Naučná stezka Povydrří : Antýgl – Čeňkova pila
 Vchynicko-tetovský kanál Poledník Schwarzenberský plavební kanál
 Vítkův kámen Medvědí stezka Plešné jezero Jezero Laka Prášílské jezero
 České Žleby Prameny Vltavy vlastní odpověď:

15) Jaké roční období preferujete k návštěvě NP Šumava?

jaro léto podzim zima

16) Vaše pohlaví

muž žena

17) Váš věk

méně než 18 let 18 až 30 let 31 až 45 let 46 až 60 let více než 60 let

18) Místo Vašeho trvalého bydliště

Praha Středočeský kraj Pardubický kraj Plzeňský kraj Jihočeský kraj
 Karlovarský kraj Ústecký kraj Liberecký kraj Královehradecký kraj
 Kraj Vysočina Jihomoravský kraj Olomoucký kraj Moravskoslezský kraj
 Zlínský kraj

19) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

základní včetně nedokončeného úplné odborné střední s maturitou (ÚSO), vyučení bez maturity středoškolské s maturitou vysokoškolské, vyšší odborné

20) Vaše momentální ekonomická aktivita

vysoce kvalifikovaný odborník, top management střední řídicí pracovník, majitel menší firmy úředník, nemanuálně pracující manuálně pracující důchodce – starobní, invalidní student osoba v domácnosti nezaměstnaný